

Op eigen wijze zorgzaam

25 JAAR RUBROEK

RUBROEK
zorgcentrum

1975

Op eigen
wijze
zorgzaam

25 JAAR RUBROEK

Inhoudsopgave

5 Inleiding

7 Voorwoord

Hoofdstuk 1

8 Van hofjes naar zorgcentra

Hoofdstuk 2

18 Rubroek: symbool van tijd vol strijd

Hoofdstuk 3

30 Rubroek: de tijd ver vooruit

Hoofdstuk 4

38 Vijfentwintig jaar Rubroek

Hoofdstuk 5

62 Toekomst 'De Singels'

72 Colofon

Interviews:

10 'Ik heb dat werk nooit losgelaten!'

Jo Crucifix: rood, betrokken en actief

17 'Ik ben een geboren dwarsligger'

Sjaantje Posthoorn: een vroegwijs kind en stevige actievoester

28 'Ik geef graag leiding en kan dat ook'

Johan "Bodegraven" Oosterom is het nog niet verleerd

36 'Laat ons maar klein blijven'

Chef-kok Fons van Olm laat in zijn keuken kijken

43 'Tegenwoordig heet dat levensbestendig wonen'

Huidig directeur Ab van der Voorden aan het woord

50 'Ik voel me nog steeds nauw verbonden met Rubroek'

Piet van Gemeren, in hart en nieren een volkshuisvestingsman

55 'Je had een leuk contact zonder regent te zijn'

Piet Meijler, meer dan 25 jaar bestuurslid, bescheiden en bindend

59 'Vrije tijd, wat is dat?'

Fia Vielvoye al twintig jaar actief

60 'Wij mogen er ook zijn!'

Bewoners zorgcentrum aan het woord

67 'We begonnen met niks'

Jo van der Linden al meer dan 25 jaar vrijwilligster in Rubroek

Inleiding

Voor u ligt het jubileumboek over 25 jaar zorgcentrum en serviceflat Rubroek. Er is geprobeerd een schets te geven van de sfeer en de tijd waarin Stichting Troostwijk het voor elkaar heeft gebokst om beide gebouwen tot stand te brengen en met succes in stand te houden.

In hoofdstuk 1 is kort weergegeven hoe in Nederland in enkele decennia na de Tweede Wereldoorlog een ouderenbeleid, met de nadruk op huisvesting en zorg van ouderen, is ontwikkeld. In hoofdstuk 2 is de strijd verwoord die Stichting Troostwijk heeft geleverd om Rubroek te kunnen bouwen, een strijd die mede de aanpak van stadsvernieuwing in Rotterdam drastisch heeft veranderd. In hoofdstuk 3 schetsen we kort de uniciteit van Rubroek in 1975, zijn tijd ver vooruit. Hoofdstuk 4 geeft caleidoscopisch de afgelopen 25 jaar van Rubroek weer: afwisselend, bont, eigenwijs en toch het overheidsbeleid volgend. In hoofdstuk 5 wordt Stichting De Singels voorgesteld, waarin zorgcentrum Rubroek sinds 1 februari 1999 is ondergebracht.

Het geheel wordt verlevendigd met interviews en foto's van bestuursleden, directeur en andere mensen die op een of ander wijze met Rubroek te maken hadden of nog steeds hebben.

U kunt dit boek twee keer lezen. Op de buitenkolom van de pagina's wordt de geschiedenis van Rubroek verhaald. Op de binnenkolommen van het boek zijn de interviews te lezen.

Ten slotte komen ook vijftien bewoners van zorgcentrum Rubroek kort aan het woord in de serie "Wij mogen er ook zijn!"

Veel lees- en kijkplezier met dit boek, dat een historische schets wil geven van een 25 jaar eigenwijze en zorgzame instelling in een karakteristieke Rotterdamse wijk met zijn bijzondere bewoners en werkers.

Paul Emonts, schrijver

Voorwoord

Met de uitgave van dit boek kijken we erop terug dat het bejaardencentrum en de serviceflat Rubroek 25 jaar geleden de eerste bewoners gingen huisvesten en verzorgen. Het was in die tijd nog niet zo vanzelfsprekend dat bejaardenzorg kon worden aangeboden in de wijk waarin men altijd of gedurende lange tijd had gewoond. Daar is een periode van strijd aan vooraf gegaan. Maar uiteindelijk is het gelukt. Rubroek werd in en voor de wijk gebouwd.

Over de (voor)geschiedenis van Rubroek en over een aantal personen die in en voor het huis op een of andere wijze een rol hebben gespeeld, wordt in deze uitgave een boekje opengedaan. Om daarmee een beeld te scheppen hoe Rubroek destijds tot stand is gekomen en hoe het sommigen is vergaan in de omgang met wat inmiddels Zorgcentrum Rubroek heet.

Het gerenoveerde gebouw is daarmee gereed om aan hen die van de zorg en diensten van de organisatie gebruik wensen te maken, veelzijdige zorg te leveren van hoogwaardige kwaliteit. Moge het vernieuwde Rubroek met zijn bewoners een gelukkige tijd tegemoet gaan!

P. Meijler,
*voorzitter bestuur Stichting De Singels
 (waaronder de zorgcentra Rubroek en De Provenier)
 en Stichting Wooncentra De Singels (waaronder de serviceflats
 Rubroek en Jan van Loon)*

Hoofdstuk 1

Van hofjes naar zorgcentra

Hofje in Rotterdam

a. De Wet op de Bejaardenoorden (WBO)

Eind 18e eeuw ontstaan de eerste oudelieden-, oude-mannen- of vrouwentehuizen in Nederland, voorals-nog bedoeld voor oudere mensen die armlastig en/of zorgbehoefstig zijn en geen enkele mogelijkheid van opvang kennen in een familie of anderszins. Die tehuizen –alleen in de steden uiteraard– hebben vaak de naam 'armenhuizen', waar naast de ouden van dagen ongeneeslijk zieken, 'idioten' en andere buitenmaatschappelijke mensen worden geplaatst door de lokale overheid, kerken en instellingen van liefdadigheid.

Voor de beter gesitueerden en streng godsdienstige ouden van dagen waren er *hofjes*, kleine huizen bij elkaar gebouwd, waar afgedankt personeel of alleenstaande mensen met enige naam werden gehuisvest. Begin 20e eeuw ontstaan de pensionhuizen, waar ook ouden van dagen min of meer zelfstandig kunnen wonen. Voor de zorgbehoefstigen onder hen zijn er particuliere pensions of rusthuizen, waar enige zorg geboden wordt. Dus naast de oudelidentehuizen, de hofjes, de pensions op liefdadigheidsbasis bestaan er rond 1930 - 1940 ook de armen- of provniershuizen. Er heerst daar een streng regiem; er zijn grote gescheiden slaapzalen voor mannen en vrouwen, uniforme kleding en vaak wonen de ouden-

van dagen tussen weeskinderen of krankzinnig verklaarde mensen. Er is weinig comfort, kaalheid is troef in de zalen, eentonigheid en ledigheid komen veel voor.

Het is over het algemeen droevig gesteld met de huisvesting van deze oude mannen en vrouwen. De meeste ouderen wonen nog thuis in de (groot)familie, ze werken nog mee als het even kan en zij overlijden daar ook. Er is nog geen AOW-voorziening, dus ouderen zijn volledig op hun familie aangewezen.

Eind 1947 wonen 45.000 bejaarden (6% van het totale aantal) in deze gestichten of instellingen; de overheid kent nog geen specifiek bejaardenbeleid. Er is weinig toezicht op deze particuliere, vaak verzuilde voorzieningen. Hier en daar bestaan er ook tehuizen, door lokale overheden opgericht.

De eerste echte bejaardentehuizen komen er pas na de Tweede Wereldoorlog; dit lijkt een mooie oplossing voor een grote woningschaarste. Het beleid met betrekking tot bejaarden is aanvankelijk alleen een huisvestingskwestie, behorend bij het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting.

Voor na 1955 komt er steeds meer aandacht voor onderwijs, gezondheidszorg, maatschappelijk werk en welzijn, maar alles is nog verzuild en de overheid heeft daar vooralsnog niet echt greep op. Algehele werkgelegenheid en economisch herstel zijn belangrijker dan andere vragen; van een politiek voor verschillende categorieën is nog geen sprake.

Pas in 1952 komt er het Ministerie van Maatschappelijk Werk en in 1957 treedt de Algemene Ouderdoms Wet in werking. De demografische, economische en sociaal-culturele ontwikkelingen beginnen zich af te tekenen en de 'bejaarden' worden langzamerhand als categorie erkend. Een stevig en

'Ik heb dat werk nooit losgelaten!'

Mevrouw Jo Crusifix: rood, betrokken en actief

Haar schoonzus komt binnen met een zak mosselen. *Ik houd erg van mosselen en ze zijn nu bij de supermarkt bij haar in de buurt in de aanbieding. Maar eigenlijk is het lekkerder mosselen eten samen met andere mensen.*

Dit is mevr. Crusifix ten voeten uit: open, realistisch, genieten van het leven als het kan, op de 'kleintjes' letten en erg blij met gezelschap.

Jo Baan is in oktober 1912 in Kralingen geboren, op haar zesde jaar verhuisd naar het Oude Noorden en in 1934 getrouwd en gaan wonen in de 2e Reserve Boezemstraat in Crooswijk. Geen geboren, wel een toegewijde en betrokken Crooswijkse vrouw.

Ze ging als 17-jarige met haar nichtje uit en de buurjongen van dat nichtje had een vriend, Jaap Crusifix en die wilde een meisje. Dat werd Jo Baan eens en voor altijd.

Jo heeft haar eigen ouders niet lang gekend. Toen zij zes was, overleed eerst haar vader, vijf maanden later haar moeder in het ziekenhuis aan de Coolsingel. Zij is vervolgens bij haar grootouders opgegroeid, samen met haar zusje. Nu, bij het uitkomen van dit jubileumboek, is zij 88 jaar oud, maar vijf. *De meeste mensen weten niet dat ik toch wel wat kwaaltjes heb en ook medicijnen slik. Maar ik praat er niet vaak over.*

Als 14-jarige ging ze werken als kind-meisje, toen als meisje voor halve dagen en later voor hele dagen. Ze is ook nog één jaar als werkster in dienst geweest. Op haar 22e trouwde ze.

uniform beleid daarop is nog niet mogelijk, omdat de 'zachte' sector nog sterk verzuimd is en daar kan vooralsnog niet aan worden getornd. De zuilen staan nog recht overeind in de jaren '50.

b. Van wildgroei naar categoriaal ouderen- en zorgbeleid

Er komen begin jaren '50 veel klachten over de huisvesting en zorg van ouden van dagen in tehuizen naar buiten en sporadisch komen die negatieve geluiden in de politiek terecht. In 1963 komt de Wet op de Bejaardenoorden (WBO) tot stand met daarin als eerste regel: de aanmeldingsplicht van een nieuw te bouwen bejaardentehuis bij gemeente en provincie. Daarvoor was die regeling er niet en de WBO is bedoeld om wildgroei en wantoestanden te voorkomen.

Er zijn hier en daar wel provinciale of gemeentelijke verordeningen van kracht voor die tehuizen, maar de WBO wil een duidelijke rol voor provincies en de vier grote steden in het kader van inspectie en aanmelding van alle tehuizen. Huisvesting voor bejaarden valt dan nog steeds onder het Ministerie van Volkshuisvesting.

Intussen is er in 1955 een Rijkssubsidieregeling Bejaardentehuizen van kracht geworden om de kwaliteit van het personeel op peil te krijgen en te houden.

Belangrijke ontwikkelingen zijn daarnaast geweest:

- de invoering van de Algemene Bijstandswet in 1965, waardoor het mogelijk werd voor bewoners van bejaardentehuizen, aanspraak te maken op bijstand van de overheid, als hun inkomen/ pensioen tekort schoot;
- de AWBZ in 1968, waaruit de opvang in verpleeghuizen betaald gaat worden en
- vanaf 1972 de eerste discussies over de indicatiestel-

Proveniershuis

vrouwengroep

Zij was al vroeg politiek actief. *Ik was rood van mezelf, het zat in mijn genen. Mijn ouders waren lid van de Nieuw-Malthusiaanse Bond, die ervan uitging dat je kinderen moest plannen in verband met het onderhouden van ze. Dat is later de NVSH geworden. Nou ja, dat werd hen in die tijd niet in dank afgenomen natuurlijk, zeker niet door gelovige mensen.* Op haar 18e werd Jo Baan lid van de SDAP, de latere PvdA. Zij is nog steeds lid van die partij. Ze was aanvankelijk vooral actief in de vrouwengroep. Haar grootouders hebben haar opgevoed tot een open en moderne vrouw van haar tijd. Zo ontmoette ze dus Jaap Crusifix. *Jaap was een hele lieve man, misschien wel een beetje te goed voor mij.*

Zij was een sterke, zelfbewuste, liefdevolle en rechtvaardige vrouw. Zij heeft geweigerd voor de kerk te trouwen tegen

de wens van haar schoonouders in. Haar schoonmoeder wees haar erop, dat bij een eventueel vroeg overlijden van hen beiden, hun kinderen niet in een weeshuis terecht zouden kunnen. *Ik heb haar toen gezegd dat er dan wel een andere oplossing zou komen. Tenslotte was die in mijn eigen jonge jaren ook gevonden, toen mijn ouders overleden.*

Haar man werd ook lid van de SDAP. Hij werkte in die tijd bij de PTT als fijnbankwerker/monteur en *hij was politiek 'aangestoken' door een Friese collega.*

De jaren '30 waren de jaren van de armoede. Haar man verdiende 25 gulden per week, maar Colijn haalde er nog eens 4 gulden af vanwege de bezuinigingen. *De Rijksinstellingen en de gemeenten waren toen de sluitposten van de begroting.*

In de oorlog hebben ze bieten en bloembollen gegeten, maar ze zijn die periode relatief goed door gekomen. Dat was mede te danken aan kennissen in de Achterhoek die hen vaak brood bezorgden. Haar man is diverse keren die kant op gegaan om eten te halen. In de hongerwinter is hij zelfs op een autoped naar de Achterhoek gestept om te zorgen dat er voedsel kwam.

Na de oorlog had men het aanvankelijk niet breed door allerlei bestedingsbeperkingen en loonstops, maar daar stond tegenover dat de wederopbouw perspectieven bood op een betere toekomst. Het pensioen werd ingesteld, de Bijstandswet kwam er en zo ontstond er een sociaal-financieel vangnet.

ling als toelatingscriterium voor bejaardentehuizen. In 1965 is het opzetten van een bejaardentehuis nog 'relatief' gemakkelijk; men kan gebruik maken van de Woningwet, plannen maken, die aanmelden en dan vervolgens bouwen. Er zijn weinig beperkingen en er bestaan nog geen duidelijke criteria ten aanzien van de doelgroep: iedereen boven 65 jaar is welkom! De Bijstandswet vult aan als de ouderen hun geld en huis hebben 'opgegeten'. De bejaardentehuizen schieten als paddestoelen uit de grond, vooral op rustige plaatsen buiten de maatschappelijke drukte. Bejaarden hebben recht op rust en stilte, is de algemene stelling in die tijd.

Rond 1970 is er rumoer rond een aantal tehuizen in Overijssel en dat komt ter sprake in uitzendingen van de VARA-ombudsman. Het bereikt de Tweede Kamer. Maar er komt meer aan het licht: steeds meer ouderen willen naar een bejaardentehuis en er wordt een steeds groter beroep gedaan op de Bijstandswet. Het dreigt de spuigaten uit te lopen. Er is sprake van een bewoning van bejaardentehuizen door 9% van de 65+ers, terwijl daarvan slechts 5 à 6% als zorgbehoefte kan worden aangemerkt.

Daar loopt het mis; het wordt als een prettige vorm van huisvesting gezien! De politiek wil daarvan af, er wordt een omslag gemaakt van huisvestings- naar zorgbeleid. Bejaardenzorg wordt onderdeel van het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk.

Er komt meer geld beschikbaar voor extramurale zorg en er moeten minder bejaardentehuisplaatsen komen, hooguit voor 10% van de ouderen, maar hardop wordt al gedacht aan 7%. Men gaat werken aan een indicatiestelling (die komt er vanaf 1977) en men wil een duidelijker regeling t.a.v. de scheiding tussen verzorgings- en verpleeghuizen.

Eind jaren '60 wordt duidelijk dat bijna 70% van de bewoners van bejaardenhuizen zich kan redden met enige huishoudelijke hulp; men wil het aantal ouderen in 'verzorgingshuizen' fors terugdringen naar 6 à 7%. Het wordt allemaal te duur. Men wil een zorg- en plaats van een huisvestingsvoorziening.

c. Ouderenzorg aan banden

De WBO wordt gewijzigd en aangevuld met de indicatiestelling; de 10%-norm gaat in 1975 al naar 7% en er vindt een sterke uitbreiding van de extramurale voorzieningen plaats ten koste van de intramurale sector. (Nota Bejaardenbeleid 1970 - 1975). De provincies krijgen een planningsbeleid en er komt een bewonerscommissie-regel. Tussen 1975 en 1984 is er voortdurend strijd over aantallen bejaardentehuizen en de 7%-norm, alles ingebed in de moeizame economische ontwikkelingen: de 1%-operatie in 1976 en Bestek '81, evenzovele bezuinigingsrondes. In 1983 komt er zelfs een bouwstop en de Interimwet Bejaardenoorden 1983 - 1984 betekent een forse bouw- en verbouwstop. Intussen groeit het aantal ouderen echter en het beleid krijgt met een dilemma te maken.

Deze jaren worden gekenmerkt door forse landelijke bezuinigingen. Er worden wel nieuwe beleidsinstrumenten als Flankerend Beleid en Reikwijdtebesluit WBO ingevoerd. Er wordt gezocht naar nieuwe vormen van extramurale zorg en dienstverlening aan ouderen, zodat zij langer zelfstandig en thuis kunnen blijven wonen. Dat laatste wordt het nieuwe uitgangspunt voor ouderenbeleid. De toenemende zorgzwaarte in de verzorgingshuizen en hun stilstand qua bouw en verbouwing nopen tot dit nieuwe beleid. Uit deze periode stammen initiatieven als alarmering, maaltijdbezorging, vervoer voor ouderen en de wijkfunctie van verzorgingshuizen. Het is de

bejaardensociëteit

Beide Crusifixen bleven actief in de wijk. Jo werd begin jaren '50 leidster van een bejaardensociëteit van Humanitas aan de Van Reynstraat. Daar stond een school, waar een zekere Van Hattem directeur was. Ze kon uitstekend met hem overweg.

In die sociëteit waren (niet-gelovige) ouderen vanaf 55 jaar een middag per week welkom. De mannen kaartten en de vrouwen praatten met elkaar. *In het begin kwam ik wel eens huilend thuis. Wat ik daar te horen kreeg van die vrouwen soms, dat was schrijnend. Jaap zei wel eens dat ik er maar mee moest kappen als het me zo aangreep. Maar het was een hele belangrijke uitlaatklep voor die vrouwen. Ik heb dat werk nooit losgelaten.*

Het is dan ook niet verwonderlijk dat de Crusifixen actief betrokken waren bij de totstandkoming van het bejaarden-centrum Rubroek, de serviceflat en het dienstencentrum. Jo was betrokken bij het dienstencentrum en zou voor Humanitas bestuurslid worden van de Stichting Dienstencentrumwerk Crooswijk in 1972, Jaap was een tijd lang bestuurslid bij de Stichting Troostwijk.

Jo weet zich de discussies nog te herinneren over 'de zaal' van het dienstencentrum. De bewoners van het bejaarden-centrum en de serviceflat hebben heel lang volgehouden, dat het dienstencentrum 'hen de zaal had afgenomen'. *Eigenlijk is die onvrede nooit verdwenen, die laait nu soms nog op. Ik woon nu in de serviceflat, maar ik vind nog steeds dat het goed was wat we gedaan hebben. We waren er tenslotte ook voor de wijk. Het dienstencentrum had naast die zaal nog vele andere voorzieningen, zoals een*

paar douches, al werd daar weinig gebruik van gemaakt omdat de nieuwe woningen allemaal een eigen douche kregen in die tijd. Er was een werker die spreekuur hield voor de bewoners in het huis en de wijk, een pedicure en nog meer van die dingen. Er zijn hele discussies geweest of de bewoners van de serviceflat nou wel of niet in hun servicekosten iets betaalden voor die zaal. Het is me niet altijd in dank afgenomen dat ik in dat bestuur heb gezeten en 'tegen' de bewoners zou zijn geweest.

lintje

In de jaren '80 veranderde het dienstencentrumwerk. Het dienstencentrum kwam minder centraal te staan en de werkers moesten meer aandacht gaan besteden aan de coördinatie van zorg en dienstverlening. Het sociaal-cultureel werk (activiteiten, recreatie e.d.) werd ondergebracht bij instellingen voor sociaal-cultureel werk, de buurt- en club-

..wijkfunctie

tijd van Brinkman, de tijd van 'een zorgzame samenleving'. In 1988 komt de Welzijnswet, die bepaalt dat voortaan de verantwoordelijkheid van algemeen en categoriaal welzijn ligt bij de gemeente: ouderenbeleid wordt een directe verantwoordelijkheid van de gemeente; de landelijke overheid treedt terug. Dit heeft ook consequenties voor de personeelsformatie. Mocht er in 1962 slechts één personeelslid op elke vijf bedden worden aangenomen, dit is in 1985 al bijna verdubbeld tot 38 personeelsleden op elke 100 bedden.

Bovendien wordt er een functionele splitsing ingevoerd; er komt een onderscheid in zeven functies in een verzorgingshuis. De budgetten voor de functies 'zorg' en 'huishoudelijke hulp' gaan met sprongen omhoog ten koste van andere functies. De zorgbehoefte in de huizen is sterk toegenomen, mede als gevolg van de bezuinigingen, de nieuwe normen en de werking van de indicatiestelling.

Eind jaren '80, begin jaren '90 zien we een toename van nieuwe samenwerkingsvormen in de zorgverlening. De extramurale zorg neemt toe, ouderen moeten/willen zo lang mogelijk thuis blijven wonen, substitutieprojecten met verpleeghuizen schieten uit de grond en worden gestimuleerd, nieuwe zorgvormen als Transmurale Zorg (TMZ) en allerlei welzijnsvoorzieningen als maaltijden, alarmering worden ingevoerd en uitgebreid. Het verzorgingshuis gaat nog meer de wijk in, buurtgericht en samenwerking zoekend met verpleeghuizen, ziekenhuizen en extramurale voorzieningen.

Medio jaren '90 wordt in veel steden (o.a. Rotterdam) het aantal verzorgingsplaatsen drastisch beperkt; er ontstaan koepels en andere samenwerkingsverbanden en fusies tussen verzorgingshuizen. Kwaliteit staat hoog in het vaandel, de reguleringsdrift neemt toe:

er worden meetinstrumenten ontwikkeld om greep te krijgen op de zorgontwikkelingen en vooral ook op de financiering daarvan. Vanaf januari 1997 vallen ook de verzorgingshuizen onder de AWBZ en daarmee wordt de financiële ongelijkheid tussen de bewoners van verzorgingshuizen aan die van verpleeghuizen weggenomen. Dit is

huizen. *Ook dat is een enorm gevecht geweest, we hebben vaak op de Coolsingel gediscussieerd. We hadden grote ruzie met het club- en buurthuiswerk hier in de wijk. We hebben gevochten voor het sociaal-cultureel werk in het dienstencentrum. Maar de splitsing is er toch gekomen.* En altijd was Jo Crucifix daarbij betrokken, strijdbaar en rechtvaardig als ze bleef.

Dat laatste blijkt ook als haar man een lintje krijgt voor bijna 50 jaar trouwe dienst bij de PTT. *Eigenlijk was ik erg boos, omdat de hoge pieten dan een gouden lintje krijgen en mijn man maar een koperen lintje. Ze hebben erg veel moeite moeten doen om hem dat lintje te kunnen opspelden. Dat is toen niet 30 april geworden, zoals zij dat wilden, maar 1 mei. We zaten in Friesland op dat moment en 1 mei kwam ons beter uit.*

Jo is intussen al bijna 40 jaar actief als vrijwilligster; ze heeft nooit een cent gebeurd voor al haar activiteiten. Ook nu nog schenkt ze 's morgens koffie op een van de bekende pleintjes in Rubroek en bezoekt ze regelmatig een alleenstaande mevrouw in het zorgcentrum.

Ze is apetrots op haar familie. Ze heeft vier kinderen, tien kleinkinderen en zes achterkleinkinderen. Ze bezoekt elk jaar bijna alle 24 verjaardagen en is ere-lid van de "Vereniging voor de viering van de trouwdag van Jaap en Jo", een familievereniging met een heus bestuurtje en giro-rekening, die elk jaar een familiedag organiseert. Haar (achterklein-, klein-)kinderen weten haar op waarde te schatten.

Winkels Rubroek

'Ik ben een geboren dwarsligger'

Sjaantje Posthoorn: een vroegwijs kind en stevige actievoerster

Dat haar meisjesnaam Wuijster is, zal bijna niemand in Crooswijk weten. Ze staat al jaren bekend als Sjaantje Posthoorn. Ze werd geboren op 22 maart 1944 op de Laanzichtstraat 12. Haar moeder was huisvrouw, haar vader vuilnisophaler bij de Roteb. Er waren zes kinderen, Sjaantje was de jongste. *We hadden het als familie hartstikke leuk, geld hadden we niet, maar wel veel liefde en geluk. Iedereen was bij ons welkom, men kon altijd mee eten. We hadden een soort 'open huis'.*

Op haar 6e ging ze naar de lagere school, waarvan twee jaar op de gang en een jaar ziek. *Ik leerde thuis meer dan op school: liefde, mensen helpen, respect, koken en huishouden. We hadden een warm gezin; mijn moeder was altijd thuis.*

De Laanzichtstraat was een 'hechte' straat met veel armoede en sores. Maar er werd veel gedeeld. Er was grote saamhorigheid, sociale controle, men hielp elkaar bij problemen en bevallingen. De deuren en ramen stonden open en er werd altijd een oplossing gevonden voor elkaars problemen. Ook werd elke week de straat aangeveegd. *Er was natuurlijk ook wel eens ruzie. Dan vertelde men elkaar eens goed de waarheid, soms heel hard, maar daarna was het afgelopen. Er werd niet nagemokt of zo.*

Sjaantje was vroeg volwassen. Ze houdt het er op dat het huis te klein was voor allemaal, dat de muren van bordkarton waren en de ouders dus niets konden verbergen voor de kinderen. *We hoorden alles wat die met elkaar te bespreken*

tevens de erkenning van het feit dat verzorgingshuizen qua bewonersbestand en zorgwaarde steeds dichter toegroeien naar verpleeghuizen.

Verzorgingshuizen worden nu zorgcentra genoemd; ze worden nauwelijks nog beschouwd als huisvesting van ouderen. De WBO verdwijnt en de gemeente staat een fors stuk verantwoordelijkheid en zeggenschap af aan de AWBZ (verzekeraars) en hun zorgkantoren.

Intussen neemt niettemin in de samenleving de zorgbehoefte toe, evenals de werkdruk in de zorgcentra. Wachtlijsten en personeelstekort vormen de nieuwste problemen in de gezondheidszorg, ook bij de ouderenzorg.

Gebuurde literatuur en materiaal:

Mr. P.J. Blommestein, "Ouderenbeleid in Nederland van 1955 tot 1985", uitgeverij: Universiteit Twente, december 1990

Hoofdstuk 2

18

Rubroek: symbool van tijd vol strijd

Oproep in de krant

19

a. Van cityvorming naar politieke omslag
Rubroek is een deel van Crooswijk en wordt omsloten door: Boezemweg, Spiegelnisserkade, Crooswijksekade, Jonker Fransstraat, Admiraal de Ruyterweg, Vondelweg en Herman Robbersstraat. Voor Crooswijk waren in 1960 grootscheepse plannen ontwikkeld door de gemeente Rotterdam. Die plannen waren vooral ingegeven door economische grootschaligheid en de verdere opbouw van Rotterdam tot 's werelds grootste havenstad. Al vanaf de Tweede Wereldoorlog vormde de ontwikkeling van de haven de grote politiek-economische drijfveer voor Rotterdam; alles leek daarvoor te moeten wijken. En een wereldstad diende ook een centrum met allure te hebben en daaruit ontstond het idee van de cityvorming: het grote centrum van Rotterdam moest een mekka worden voor handel, nijverheid, dienstverlening en amusement. Waar vóór 1940 in het centrumgebied nog 25.000 woningen hadden gestaan, werden er na de oorlog nog maar 6.000 gepland. De leefbaarheid en, daarmee samenhangend, de woonfunctie van het brede stadscentrum hingen begin jaren '60 aan een zijden draad. Crooswijk, vlak tegen het centrum aanliggend, werd gezien als een welkome uitbreidingsmogelijkheid

voor deze city-vorming. De toenmalige plannen voorzagen dan ook in de sloop van oude, eind 19e eeuw gebouwde woningen en daarvoor in de plaats de aanleg van brede toegangswegen, de demping van de Rotte en de bouw van grote kantoorgebouwen. Oude stadswijken moesten wijken voor de cityvorming van de wereldhavenstad. De plannen voor Crooswijk waren in een vergevorderd stadium, de projectontwikkelaars hadden al ingezet.

Terwijl voorheen de politieke regenten nog weinig tegenspraak kenden of duldden, waren de jaren '60 de jaren van toenemend verzet tegen autoriteit en een groeiend geloof in inspraak en democratie. In de partijpolitiek van Nederland veranderde er van alles: in 1966 kwamen er na de Tweede-Kamerverkiezingen in één klap zes D'66-ers bij om nog maar te zwijgen over de Boerenpartij van boer Koekoek. De drie grootste christelijke partijen, die vanaf 1918 alle regeringen hadden beheerst, kalfden af en, wat voor het rode bolwerk Rotterdam niet onbelangrijk zou blijken te zijn, ook binnen de Partij van de Arbeid kwam verjonging en verfrissing op alle fronten, onder meer door Tien over Rood. De tijd van autoritaire, alles bedisselende bestuurders leek voorbij: er kwam ruimte voor inspraak. De mondiger wordende burgers berustten niet meer in stilzwijgen of blindelings accepteren.

In de grote steden kwamen er steeds meer gewone mensen die van de gegroeide welvaart wilden mee profiteren. En hoewel de regering de geleide loonpolitiek van na de oorlog al eerder had losgelaten en nieuwe wetgeving had ingevoerd (o.m. de AOW, AWW en Bijstandswet), stelde de vakbeweging stevige looneisen en stakingen en kwamen ook huurders in verzet tegen de almaar groeiende huren. En ook in de culturele en welzijns wereld gebeurde van alles:

hadden over eigen of andermans sores of schulden. Ik was dus al vroeg een wijs kind, heb eigenlijk nauwelijks een jeugd gehad. Of beter; mijn jeugd begon pas toen ik 14 was. De liefde thuis was heel beschermend, ik wilde ook helemaal niet weg bij mijn moeder.

Op haar 14e leert ze Koos kennen, de buurjongen van nummer 10. *Ik moest twee ons Gelderse worst halen bij de slager in de buurt. Die worst was in de reclame, twee ons voor 79 cent. Mijn moeder zei dat ik even bij de burens langs moest om te vragen of zij ook die worst wilden; dat ging in één moeite door. Koos stond thuis in de gang en gaf me pardoes een zoen. Vanaf dat moment was het aan.*

hand- en hoofdwerkers

Koos was toen 19 jaar en pa Wuijster was aanvankelijk niet gek op Sjaantjes vriend. *Ja, ik snap het wel, hij wilde zijn dochter niet kwijt en Koos was een gozer die op de vaart zat en wel een borreltje lustte. Maar wij kregen verkering, we trouwden toen ik 16 was en ik had drie kinderen toen ik 19 was. Ik had eenmaal ja tegen hem gezegd en ben hem vervolgens tot nu toe keurig trouw gebleven.*

De kinderen heten Coby, Sjaantje en Arie. Arie is getrouwd, Coby en Sjaantje wonen nog thuis. Sjaantje werkt twee dagen als vrijwilligster aan de overkant in Rubroek, Coby is daar zelfs fulltime werkzaam.

Het is bij drie kinderen gebleven, haar moeder was nogal ziekelijk en het werd Sjaantje allemaal te veel. Aanvankelijk woonden Sjaantje en Koos in Laanzichtstraat 15 op de 2e verdieping. *Dat was 10 meter van mijn moeder vandaan; dat was me te ver. Als Koos 's morgens vertrok kroop ik bij haar*

...sloopwoningen

in bed. Ik wilde dicht bij haar zijn. Niet veel later verhuisden wij naar nummer 12 op de tweede verdieping, bij mijn ouders in dus. We hadden twee bedstees, een kamer en een keuken. We leefden in de keuken; die waren toen veel groter dan ze tegenwoordig zijn.

Sjaantje werd opgevoed met een sterk rechtvaardigheidsgevoel; ze had niet bij voorbaat respect voor 'hogere' mensen. Haar vader hield haar voor dat er 'hand'- en 'hoofdwerkers' waren en dat de een niet meer was dan de ander. *Daar heb ik het van, dat ik altijd voor de zwakkeren ben opgekomen.*

Haar eerste actie betrof de Laanzichtstraat zelf. Het was de toegangsweg naar de Veemarkt in Crooswijk, waar elke maandag en dinsdag koeien verhandeld en vervolgens naar

jongeren en studenten wensten inspraak, welzijns werkers werden in de buurten ingezet om iedereen de kans te geven mee te denken over en mee te werken aan een goed verzorgde samenleving. Er broeide van alles, er vond een kentering in de samenleving plaats en die zou eind jaren '60, begin jaren '70 duidelijk merkbaar worden, van universiteit tot stadswijk.

b. Rotterdam: van sloop naar stadsvernieuwing

Crooswijk was zo'n stadswijk van vooral werkende mensen die zich niet langer het kaas van het brood lieten eten. Dat uitte zich onder meer in direct taalgebruik en een 'boter bij de vis'-mentaliteit. De sloop van oude huizen in de wijk en het noodzakelijk vertrek daardoor van vooral oudere Crooswijkers naar uit de grond gestampte stadswijken als Pendrecht, Ommoord en Honderdentienvormen werden in het midden van de jaren '60 niet meer gepikt. Er kwam een gestaag groeiend verzet tegen de sloop van de wijk en gedwongen verhuizing van Crooswijkers naar nieuwe wijken. Het was de tijd van de eerste sociaal-culturele- en opbouwwerkers in de wijk, die mensen mobiliseerden tegen deze ontwikkelingen en hen de weg wezen. Zij ondersteunden de roep om welzijn, inspraak, leefbaarheid en betaalbare huren tegenover de ambtelijke en politieke wens van een mooie, grote city van Rotterdam als wereldhaven.

In september 1973 stemt de Rotterdamse gemeenteraad (deelgemeenten bestaan nog niet) in met een nieuwe Verordening Organisatie Stadsvernieuwing (VOS). Zeker nog tot 1970 was het stadsvernieuwingbeleid in de oude Rotterdamse wijken gekenmerkt door slopen en niet door *'een stelselmatige inspanning zowel op stedenbouwkundig als sociaal, economisch en cultureel gebied, gericht op behoud, herstel en verbetering'* –zome-

de, indien nodig op herindeling en sanering- van stadskernen en de daarbij aansluitende stedelijke gebieden alsmede van andere dichte bebouwing gekenmerkte centra van maatschappelijk leven." (citaat uit de VOS-nota)

Kortom, de gemeente Rotterdam is om: het rigoreuze slopen van oude stadswijken wordt verlaten en daarvoor komt stadsvernieuwing in de plaats: renovatie, behoud van sociale structuren en de eigenheid van de wijk. Een belangrijke karakteristiek van de nieuwe aanpak is bovendien, dat elke stadsvernieuwingswijk een Projectgroep krijgt, een werkgroep die de plannen en renovatie voorbereidt en uitvoert. In die Projectgroep krijgen bewoners een prominente rol. De gemeente Rotterdam zou om deze nieuwe en gedurfde aanpak bekend worden in binnen- en buitenland. Wethouder Jan van der Ploeg is daar de personificatie van.

Aan deze politieke omslag met betrekking tot bouwen en wonen in Rotterdam is veel strijd vooraf gegaan in diverse wijken van Rotterdam en op het stadhuis. Minder algemeen bekend is dat Crooswijk een van de eerste wijken is, waar in de jaren '60 verzet rijst tegen de toenmalige slooplust van de gemeente. Hier spannen instanties, woningbouwcorporaties, architecten en bewoners samen tegen de gemeente en de projectontwikkelaars. Die geschiedenis is van belang voor het ontstaan van de Stichting Troostwijk en de bouw van het verzorgingshuis en serviceflat Rubroek in Crooswijk.

c. Crooswijk: een wijk die niet van wijken weet

Er liggen medio jaren '60 voor de wijk Crooswijk dus grootscheepse plannen op de ambtelijke en politieke burelen om de verdere sloop van woningen uit de vorige eeuw en de bouw van grote toegangswegen en kantoorgebouwen voort te zetten. Een zekere M. van

het slachthuis in Crooswijk gedreven werden. Toen daar ook nog eens vrachtwagens bij kwamen, was voor Sjaantje en nog een vrouw de maat vol. *We hebben toen actie gevoerd met als leuze: een éénrichtingsstraat of de straat gaat open! Houwelen e.d. stonden klaar maar na enkele dagen stonden er borden aan het begin van de straat: eenrichtingsweg! Ik zei gewoon wat ik dacht en dat werkte. Zo werd ik al snel gevraagd om het woord te doen bij acties en op vergaderingen. Eerst zat ik dan zenuwachtig dingen op papier te schrijven, maar mijn vader raadde me sterk aan dat niet te doen en 'gewoon te zeggen wat je wil'. Ik was al niet zo'n schrijfster, dus vanaf dat moment praatte ik gewoon voor de vuist weg.*

poot stijf

Het actievirus kreeg Sjaantje te pakken; het was er ook de tijd naar. Ze was vaak woordvoester voor haar straat, de wijk en kreeg daardoor talloze mensen over de vloer die haar hulp vroegen bij problemen. Ze was actief in de wijk, samen met de opbouwwerkers Henderson en Gieseman en met wijkpastor Van Wijk, ze was actief in de buurtgroep Goudsewijk. Ze heeft gevochten voor de verhuizing van de bewoners van de Laanzichtstraat naar de Crooswijkseweg, waar ze allemaal tegelijk naar toe zijn verhuisd. *We lieten ons niet uit elkaar drijven, al boden ze soms de mooiste nieuwe huizen in andere wijken aan. We hebben ervoor geknokt om samen met en bij elkaar te verhuizen. Dat is na veel vijven en zessen gelukt. Ik was daarbij de woordvoester van de Laanzichtstraat en we gingen de discussies aan met architecten en bouwers. We wisten niet veel, maar we*

Hattem, directeur van het toenmalige buurthuiswerk (voorheen Crooswijks Volkshuis) en raadslid voor de PvdA van 1974 tot 1978, weet bewoners te mobiliseren om in de bestaande plannen ruimte te scheppen voor algemene voorzieningen en aanleg van speelruimte. Twee particuliere architecten ondersteunen Van Hattem en de zijnen in dit idee.

Op het Stadhuis bij de Dienst Stadsontwikkeling schrikt men zich een hoedje als er een stedenbouwkundig ontwikkelingsplan uit Crooswijk op tafel komt, waarbij ook is voorzien in inspraak van wijkbewoners. Men is niet gewend aan 'buitenstaanders' die zich bemoeien met hun ambtelijke en dus goede plannen. Men weigert verdere informatie te verschaffen aan de huns inziens veel te ver gaande plannen van de Crooswijkse werkgroep. De gemeenteraad steunt in 1965 deze weigering en dus delft de werkgroep vooralsnog het onderspit.

Maar het zaad van de inspraak en de betrokkenheid bij volkshuisvesting en leefbaarheid is gezaaid. De actieve bewoners zien met lede ogen hoe oudere bewoners van Crooswijk uit de sloopwoningen moeten vertrekken naar nieuwbouwwijken elders in de stad. Deze mensen worden van hun geliefde woon- en leefomgeving losgescheurd. De achtergelaten huizen worden meteen gesloopt of dichtgetimmerd; Crooswijk (en met name Rubroek) ziet er uit als een slecht onderhouden gebit met rotte plekken. Dat stuit op verzet van oudere bewoners, kritische wijkbewoners en welzijnswerkers. Dit leidt tot het idee van ouderenhuisvesting in Rubroek. Van Hattem is van mening dat ouderen die geen hulp hebben of geen initiatieven kunnen nemen of na zoveel jaren gehecht zijn aan hun eigen stekkie in de wijk, in die wijk moeten kunnen blijven wonen.

'TOEN HEBBEN WE OPOE ONTVOERD EN WEER NAAR CROOSWIJK GEBRACHT'

ROTTERDAM - De 94-jarige mevrouw A. Morgenthal is na een lange tijd terug naar de stad. Ze heeft daar een kamer gekocht en zal daar wonen. De foto is van de 94-jarige mevrouw Morgenthal.

De 94-jarige mevrouw Morgenthal is na een lange tijd terug naar de stad. Ze heeft daar een kamer gekocht en zal daar wonen. De foto is van de 94-jarige mevrouw Morgenthal.

Negen weken

De 94-jarige mw. Morgenthal

kwamen er wel achter en we hielden onze poot stijf als het ons niet beviel.

Een krantenartikel laat zien hoe zij in 1975 Van Hattem onder druk zette om een 94-jarige vissersvrouw een kamer te geven in Rubroek. Het lukte haar met veel moeite. Dat is Sjaantje ten voeten uit: als alle regelgeving en alle officiële mensen geen enkele ruimte meer hebben voor een mens, dan gaat Sjaantje aan de slag: het lukte haar altijd. *Als ik geen ja kreeg ging ik niet weg. Ik werd wel 'roodhuid' genoemd om mijn standvastigheid en koppigheid. Maar ik*

heb ook veel respect ontvangen voor mijn eerlijkheid.

Sjaantje was geen mens voor een bestuur of officiële functies. Ze zat wel vijf jaar in het bestuur van Rubroek, maar ze kwam nauwelijks naar de vergaderingen. *Ik moet mensen zien en horen; ik ben geen prater van papier en zo. Ik ben creatief maar geen structuurdenker. Mijn man Koos was dat wel, die was bijvoorbeeld voorzitter van het wijkorgaan. Op een van die vergaderingen moest-ie mij de mond snoeren als voorzitter. Toen heb ik tegen hem gezegd: "Dat doe ik thuis niet en hier ook niet!" Maar we hebben daar nooit grote problemen over gehad. We hebben altijd alles uitgepraat. Nee ik ben geen bestuursmens, ik ben er voor de mensen en zeker voor de mensen die buiten de boot vallen. Daar knok ik voor.*

prins Claus

Sjaantje heeft als actievoerster en bewoonster vele officiële bezoeken gehad thuis, zeker in de tijd dat Van der Ploeg wethouder was (*onze ome Jan!*) en furore maakte met 'zijn' stadsvernieuwing. De mooiste herinneringen heeft Sjaantje aan Prins Claus. Die kwam eens op visite en heeft toen met haar op de bank zitten kletsen. Het was in het begin, net na de verhuizing naar de Crooswijkseweg. Claus zei toen dat ie nieuwsgierig was hoe het er over vijf jaren zou uitzien. *Dan kom ik nog eens terug, zei-die!*

Op een dag werd ze gebeld of er iemand op visite mocht komen. Toen er daags erop hele hordes politie kwamen aanzetten die eerst de woning wilden inspecteren, heeft Sjaantje dat geweigerd. *Als dat moet hoeft-ie niet te komen, wie het ook is!!* Tot Sjaantjes grote verbazing was daar

Het gebeurde in het voorjaar 1969. Van Hattem kreeg contact met Van Gemeren van Patrimoniums Woning Stichting, een corporatie die naast de doorsnee-huisvesting ook aandacht besteedde aan specifieke huisvesting voor ouderen. Het was toen bepaald nog geen gemeengoed speciale huisvesting voor ouderen te plannen.

Beide heren, hoewel van verschillend politieke kleur, konden het goed met elkaar vinden. Het klikte en dat was de start van de Stichting Troostwijk, een stichting die in Rubroek een verzorgingshuis en serviceflat wilde gaan exploiteren. Dat zou de oplossing moeten zijn om het wegtrekken van oudere Crooswijkers te voorkomen. De naam Troostwijk werd gekozen als 'troost' voor de nederlaag die Van Hattem in 1965 nog had geleden bij de Dienst Stadsontwikkeling.

Maar als ouderen in een prachtig verzorgingshuis komen wonen, omringd door hoge kantoorgebouwen en gevaarlijke toegangswegen, zouden de doelstellingen slechts gedeeltelijk bereikt zijn.

Men zag de bouw van dit centrum niet los van de leefbaarheid in de wijk. De versmelting van deze gedachten zorgde ervoor dat de Stichting Troostwijk haar plannen uitdrukkelijk koppelde aan het hele plan van sanering en reconstructie van de wijk. Zo stonden begin '70 twee volledig verschillende plannen tegenover elkaar: die van de Stichting Troostwijk inclusief het idee van een verzorgingshuis, annex serviceflat en dienstencentrum voor ouderen tegenover dat van de Dienst Stadsontwikkeling, de sloopnota waarin geen plaats meer zou zijn voor betaalbare woningen voor mensen uit Crooswijk. In het laatste plan werd Crooswijk dus volledig bij het te ontwikkelen cityplan betrokken.

Oud-directeur Martin van Hattem

d. Rubroek wint de strijd

Rubroek fulmineert, men organiseert hearings en ambtenaren die daar hun plannen komen toelichten, worden verbaal flink de oren gewassen.. Zowel de bewoners als middenstanders van Crooswijk zijn woedend over de Projectontwikkelingsmaatschappij, NV Rubroek, die al ver gevorderd is om het gemeentelijke plan voor 75% in eigen beheer ten uitvoer te

opnieuw prins Claus. Nu in zijn eentje en met een grote bos bloemen. *Dat deed-ie anders nooit, bloemen meebrengen, maar voor mij wel. Wat een leuke man is dat!!!*

Ook Van der Louw vond ze geweldig en ze heeft ook een prachtig uurtje gehad met Joop en Liesbeth den Uyl. Toen Bram Peper een keer het feest op Koninginnedag wilde

Prins Claus en Sjaantje

bezoeken en met zijn auto een plein op reed, waar kinderen speelden, heeft Sjaantje dat eigenhandig aangepakt: *Hij kan lopen en anders komt hij maar niet!!* De auto kwam niet het pleintje op! *Ik ben een geboren dwarsligger!*

brengen. Met name dit laatste, de grote invloed van de financier Westland-Utrecht Hypotheekbank op de NV Rubroek, zet veel kwaad bloed bij de wijkbewoners en de Stichting Troostwijk. Samen met nog enkele andere woningbouwcorporaties ("Voor het Huisgezin" en "Onze Woning"), aannemers (Volker's Bouwmaatschappij, Van Ommen & De Groot en Mak) en architecten (De Jonge en Van Stekelenburg) wordt er een werkgroep opgericht: *Samenwerking Sanering*. Deze werkgroep legt een bom onder de stedelijke plannen, dient een volwaardig eigen plan in, inclusief inspraak van bewoners, en lobbyt uitgebreid bij de zich vernieuwende politieke partijen in de gemeenteraad.

Op 11 juni 1970 lijdt de toenmalige wethouder van Stadsontwikkeling, Polak, een pijnlijke nederlaag in de gemeenteraad. Een meerderheid ontzetselt hem de toezegging dat hij naar een compromis moet zoeken tussen de plannen van de twee kemphanen. Maar Polak is nog niet uitgespeeld, hij heeft een grote financier achter de hand, een machtig wapen in de strijd. De werkgroep *Samenwerking Sanering* blijkt echter bij machte een schriftelijke verklaring te krijgen van zijn drie aannemers, dat zij een miljoen willen investeren in de voorbereidingen van de nieuwbouwplannen zonder bij voorbaat zeker te zijn van de latere uitvoering ervan. Dat weegt goed op tegen de grote financier achter Polaks plannen. Precies twee maanden later besluit de gemeenteraad dat bij de keuze voor sociale woningbouw in Rubroek de Stichting Troostwijk het eerste aanspreekpunt moet zijn en dat het College van B & W met een nieuw plan moet komen. *Samenwerking Sanering* behaalt een grote overwinning, mede dankzij de inmiddels in de gemeenteraad Rotterdam binnengeslopen gevoelens voor democratie: inspraak en

aandacht voor meer dan alleen maar economische belangen. (Mede op basis van dit besluit en de Crooswijkse aanpak werd in september '73 de al genoemde Verordening Organisatie Stadsvernieuwing door de raad aangenomen. De Crooswijkse aanpak gold vanaf dat moment voor alle wijken!) Bovendien blijkt bij deze besluitvorming van belang dat het pas opgerichte Wijkorgaan van Crooswijk als spreekbuis van de bewoners zich vierkant achter de plannen van Samenwerking Sanering heeft opgesteld. Het Wijkorgaan Crooswijk maakte zich aanvankelijk sterk tegen het dempen van de Rotte, maar zag in dat het ondersteunen van Samenwerking Sanering daarop meer kansen tot succes bood dan Polaks plannen.

De strijd tussen de autoritaire, vooral op economie gerichte politiek en de meer op welzijn en leefbaarheid gerichte uitgangspunten wordt beslist ten gunste van de wijkbewoners. Deze uitslag ligt ten grondslag aan de stadsvernieuwingspolitiek die Rotterdam naam en faam heeft bezorgd. Bovendien wordt nu duidelijk dat het verzorgingshuis Rubroek in Crooswijk van fundament tot dak verbonden is met de strijd van wijkbewoners voor een leefbare en veilige woonomgeving. De ontstaansgeschiedenis van Rubroek heeft er mede toe bijgedragen dat het proces van de Rotterdamse stadsvernieuwingspolitiek begin jaren '70 grote stappen vooruit heeft gezet. Crooswijk liet zien niet te wijken voor politieke macht en grote concerns. Het mag ook geen wonder heten, dat het verzorgingshuis Rubroek, annex serviceflat en dienstencentrum voor ouderen vooral een 'centrum' moest worden van en voor Crooswijkers.

'Ik geef graag leiding en kan dat ook'

Johan "Bodegraven" Oosterom is het nog niet verleerd

Johan is geboren op 7 mei 1914 in Kralingen in een gezin van dertien kinderen, waarvan er zeven al vroeg overleden. Zijn vader kwam uit Gouderak en was werkzaam bij een touwslagerij in Moordrecht. Toen de touwslagerij werd overgenomen, verhuisde het gezin naar Rotterdam, naar de 's-Gravenweg.

Johans moeder kwam uit Gouda en had op een platteelschilderplaats gewerkt.

Het was een rustig, leuk gezin van twee ouders, drie broers en twee zussen. Zijn moeder was een beetje godsdienstig, reden waarom er gebeden werd voor het eten. *Maar ik moest altijd bidden met de ogen open, anders was mijn gehaktbal gepikt.*

Na de lagere school ging Johan tot zijn 15e in de handel. Dat zat hem in het bloed. Hij verkocht fruit (betrokken via de vader van een vriendje) en bloemen (via zijn vader). *Ik had een aardige klantenwijk opgebouwd, maar toen ik een keer een paar slechte weken achter elkaar had, ben ik er mee gekapt.*

Op zijn 15e vond hij werk bij Blauw & Hoederveen als fietsjongen: papieren, documenten en monsters rondbrengen in de haven en de stad. Hij verdiende daarmee f 8,50 per week.

De economische crisis en werkloosheid – we schrijven inmiddels 1932/1933 – maakten dat hij op zijn 18e nog niet in de expeditie terecht kon, wat hem wel was beloofd.

Op een maandagmorgen echter riep de silobaas me bij zich en hij zei: Jij gaat voetballen bij mijn club FSV (tegenwoordig FSV Pretoria, PE) en dan ga ik ervoor zorgen dat je de expeditie in komt.

Zo gebeurde en vanaf dat moment verdiende hij in één klap f 15,60 per week. Niet lang daarna werd hij bevorderd tot chauffeur, wat hij 34 jaar zou blijven doen totdat hij via buitenbaas benoemd werd tot hoofdbaas van St. Job, het grootste pand van het intussen tot Pakhoed uitgegroeide bedrijf. Hij werkte alles bij elkaar zo'n 48 jaar voor dit bedrijf en stopte er op zijn 64e mee. Hij had last van versleten heupen.

een ongeluk

In 1934 trouwde Johan met Wilhelmina van de Graaf. Hij had haar ontmoet tijdens het flaneren rond de Blaak, Coolsingel en Calandplein. Johan trouwde al vóór zijn zoe verjaardag *want een ongeluk zit in een klein gaatje en ik had dat gevonden.* Ze gingen wonen aan de Dirk Smitsstraat, een huis met drie verdiepingen, telkens met een voor- en achterwoning. Op elke verdieping was er maar één toilet. *Wij woonden één hoog achter voor drie gulden huur per week. Toen ik een keer van mijn werk naar huis fietste, moest ik onderweg nodig naar het toilet. Ik doe dat nergens liever dan in mijn eigen huis. Ik fietste dus heel hard naar huis, stapte snel de deur binnen en zag tot mijn schrik dat de buurvrouw op het toilet zat.*

Tijdens zijn chauffeursperiode bleef Johan handelaar; hij kon het niet laten. *Ik heb mijn leven veel gescharreld, niet*

Bouw van bejaardencentrum

RUBROEK: EERSTE SANERING, DIE OP GANG KOMT

Rotterdam — Op 3 april wordt in de driehoek Crooswijksekaade, Crooswijkseweg en Meermanstraat de eerste paal geslagen voor de bouw van een bejaardencentrum voor 48 personen. Hiernaas wordt in Rubroek een begin gemaakt met de realisering van het eerste grote stadsvernieuwingproject na de oorlog.

In het kader van de sanering van de oude centrumwijken zijn de laatste jaren veel plannen gemaakt en weer vereenvoudigd. Verdragen traden op, doordat het lang duurde voor de gemeente over de betreffende woningen kon beschikken en tot afbraak overgingen. Rubroek is nu de eerste wijk waar de sanering werkelijkheid wordt. Althans volgens de oude methode: afbreken gevolgd door nieuwbouw.

Het bejaardencentrum — opdrachtgever Patrimonium — zal bestaan uit een verzorgingscentrum met 202 kamers en 217 woningen voor zelfstandigen, een dienstencentrum, een pleintje met winkels, wandelgalerijen en veel groen. Het geheel bestaat uit enkele gebouwen, die onderling met elkaar verbonden zijn. Tweede fase van het saneringsplan Rubroek is de bouw van 379 woningen: 310 voor gezinnen, 48 kleine woningen voor alleenstaanden of kinderloze gezinnen en twintig extra grote woningen. Zij komen in het rechte hoekje tot de Jonker Fransstraat. De reeds gesloten-lijke gesloopte Oudestraat, Dirk Smitsstraat, Meermanstraat en Van der Werfstraat zullen hiervoor geheel moeten verdwijnen. De Jonker Fransstraat zelf blijft zijn functie als belangrijke verbindingsweg behouden. Als winkelstraat gaat er wel wat veranderen. Concrete plannen zijn er nog niet. Wel zal een deel van de winkels worden afgebroken. Zeker aan de oostelijke zijde en tussen Noorderbrug en Admiraal de Ruyterweg.

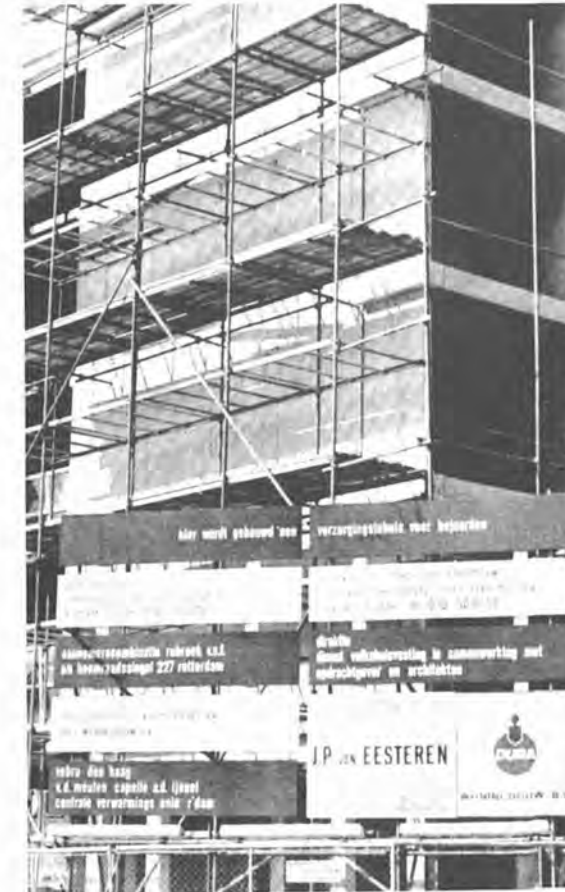
De krant volgde het op de voet

Gebruikte literatuur en materiaal:

Dr. Arend Lijphart, "Verzuiling, pacificatie en kentering in de Nederlandse politiek", 1976 2e druk, uitg. J.H. de Bussy Amsterdam
Drs. J.G. Blikendaal, "Ontstaansgeschiedenis van stichting Troostwijk" in opdracht van bestuur Stichting Troostwijk bij het 15-jarig bestaan in 1990.

Rubroek: de tijd ver vooruit

30

De bouw is begonnen

a. Een uniek bejaardencentrum

We hebben in hoofdstuk 2 laten zien hoe de gemeenteraad 'om' gaat en in Crooswijk een stadsvernieuwing wil met duidelijk inspraak van bewoners, met instandhouding van de sociale structuur van de wijk en meer aandacht voor renovatie dan voor sloop. Deze nieuwe aanpak krijgt brede steun, onder meer ook van de de Rotterdamse Federatie voor Woningbouwcorporaties en de Crooswijkse middenstanders.

Wethouder Jettinghoff maakt daarna de weg vrij voor een nieuw beleid, richt een nieuwe verordening rond stadsvernieuwing in, waarna Van der Ploeg als eerste wethouder Stadsvernieuwing de grote vruchten daarvan kan plukken.

Terug naar Crooswijk. De Stichting Troostwijk had een grote overwinning geboekt en moest nu haar grootse plannen gaan waarmaken. Om te voorkomen dat veel ouderen eerst uit hun oude huizen zouden moeten verkassen naar andere wijken en dan weer konden terugkeren naar het nieuwe bejaardencentrum in Crooswijk, werd ervoor gekozen snel en voortvarend te starten met de bouw van het bejaardencentrum Rubroek. Op de hoek Crooswijkseweg/Goudse Rijweg werd een geschikte

31

Directeur Van Hattem van nieuw bejaardentehuis Rubroek:

'Wij hebben alles geprobeerd van dit huis geen bejaardentehuis te maken'

plek gevonden voor de bouw van dit centrum en later ook de serviceflat. Bovendien was daar ook plaats voor een aantal winkels. Dat sloot goed aan bij de opvattingen van het stichtingsbestuur Troostwijk om de ouderen van Crooswijk de kans te bieden zelfstandig te blijven wonen en leven. Daar hoorden ook winkels bij voor de noodzakelijke boodschappen tot en met een kapper. Hier blijkt al hoe 'progressief' er gedacht werd: oudere Crooswijkers in het bejaarden-centrum moesten vooral ook met en in de wijk leven, men had er jaren gewoond en men bleef er onderdeel van uitmaken.

Bovendien werd bedongen, dat huize Rubroek hoofdzakelijk bestemd zou zijn voor Crooswijkse ouderen of ouderen die heel lang in Crooswijk hadden gewoond. Hoewel dit uitgangspunt anno 2000 minder sympathiek en houdbaar lijkt, paste het anno 1975 uitstekend in de toenmalige cultuur in wijken als Crooswijk met een roemrijke geschiedenis, sterke sociale samenhang, sociale controle en buurtgebonden activiteiten.

Ook de één jaar later gebouwde serviceflat voor zelfstandig wonende ouderen kende eenzelfde achtergrond: de binding in en met Crooswijk moest blijven bestaan.

met de opzet er geld aan te verdienen, maar ik had dat gewoon in me. Ik zag overal brood in. Losten we een boot en bleef er papier over, dan wist ik dat wel kwijt te raken. Dozen of andere spullen die achterbleven, ik wist er altijd raad mee. Ik heb erg veel zaken en mensen leren kennen tijdens die 34 jaren als chauffeur. Maar ik heb er nooit rotzigheid over gehad en ik heb er nooit groot geld mee verdiend. En ik deed ook vaak wat terug; ik verhuisde wel eens iemand of zo.

Hij was ook vijf jaar kantinebeheerder bij HOV Kralingen. En al die vaardigheden en kunde kwamen hem goed van pas in serviceflat Rubroek.

eigen manier

Daar kwam hij in 1980 wonen. Zijn vrouw had last van een lichte vorm van epilepsie. Toen zij eens op visite was geweest op Rubroek, kwam ze helemaal enthousiast terug. Hij liet zich overhalen en op zijn 66e kwam Johan met zijn vrouw in Rubroek wonen. *Ik vond het fantastisch, hartstikke fijn. Er was een lift, een goede douche en een parkeerplaats*

voor mijn auto. Ik had het al heel snel naar mijn zin hier. Nauwelijks een maand later werd hij al aangesproken door Dirk Meijer. Die wist van zijn kantinebeheer af en vroeg hem of hij Deutz niet kon opvolgen als voorzitter van de Bewonersvereniging Rubroek.

Ik ben met niets begonnen en heb het allemaal op mijn eigen manier opgezet. Ik begon met 175 mensen als lid, nu zijn het er 200. Ze betalen allemaal een kleine contributie per maand en daarvoor organiseer ik, samen met mijn bestuur en nog een 15-tal medewerkers, bingo's, tombo-la's, feestavonden en bustochten.

Johan gebruikt zijn 'oude' contacten om prijzen voor al deze festiviteiten bij elkaar te sprokkelen; hij heeft er een neus voor. Directeur Van der Voorden noemt hem de "Johan Bodegraven" van Rubroek: bij elkaar halen van geld/prijzen zonder er zelf wijzer van te worden. Johan heeft een bestuur van vijf mensen om zich heen en er is een heuse kascontrolecommissie. Johan doet zelf de boekhouding en behoudt ook de regie over een en ander. *Ik geef graag leiding en kan dat ook. Ze hebben me bij Pakhoed er niet voor niks uit gevist om baas te worden. Ik heb dat bij me blijkbaar.*

Zes jaar geleden overleed zijn vrouw, zij was dementerend. *We waren toen ook 60 jaar getrouwd, maar dat heeft zij niet geweten. Dat vind ik een harde klap, we hebben samen de koperen, de zilveren en gouden bruiloft kunnen vieren, de diamanten ging aan haar en ons voorbij; ze was er niet meer bij.*

Dat Johan naast zijn handelsgeest en leiderskwaliteiten ook een gevoelig mens is, blijkt wel uit het feit, dat hij na de

..inpakken van brood

Een duidelijk nieuw idee was de gedachte om in het Rubroek-complex een dienstencentrum voor ouderen te huisvesten. Rotterdam kende anno 1975 al diverse instellingen voor dienstencentrumwerk (later het Gecoördineerd Bejaardenwerk GBW, eind jaren '80 het Gecoördineerd Ouderen Werk GOW en nu de Stichting Ouderenwerk geheten). In Crooswijk was de Stichting Dienstencentrumwerk op zoek naar een ruimte voor haar dienstencentrum en het paste de Stichting Troostwijk uitstekend om dat dicht bij het bejaardencentrum te krijgen. Dan konden niet alleen de ouderen uit de wijk terecht bij de vele activiteiten en diensten (pedicure, kapper, douches e.d.) van het dienstencentrum, maar ook de bewoners van het

bejaardencentrum en de serviceflat. Dat spaarde tevens de bouw uit van een grote recreatieruimte in het bejaardencentrum. En hoewel de relatie tussen dienstencentrum en Rubroek niet altijd even gemakkelijk is geweest, heeft het toch jarenlang gefunctioneerd en is in 2000 het dienstencentrum Crooswijk daar nog steeds gevestigd. Wonen en dienstverlening werden gekoppeld, het centrum had een duidelijke wijkfunctie en de zelfstandigheid van ouderen stond hoog in het vaandel.

Rubroek was niet zomaar een bejaardencentrum, maar een centrum dat letterlijk en figuurlijk midden in de wijk stond en staat. De bewoners moesten er zelfstandig kunnen wonen en leven. Iedere woning in het verzorgingshuis moest een eigen brievenbus en bel hebben. Zijn tijd ver vooruit dus.

b. Een Crooswijkse bejaardencentrum

Rubroek was een centrum voor Crooswijkse ouderen. Zo kreeg ook de inrichting van het bejaardencentrum een zwaar Crooswijkse accent. Crooswijkers waren mensen die 's zomers graag buiten zaten te keuvelen of te bekvechten met een biertje erbij. Er was duidelijk burenccontact, men kon elkaar flink de waarheid zeggen maar als er iets aan de hand was, stond men dicht bij elkaar.

Die saamhorigheid en gewoonten werden ook in het centrum ingebouwd. Op elke etage van het bejaardencentrum (vier etages) kwamen pleintjes, waar de ouderen elke ochtend en middag koffie/thee konden drinken. Hier kon men lekker 'buurten' met elkaar, de laatste nieuwtjes of roddelpraatjes vertellen en plezier maken. De pleintjes hadden een duidelijke plek en functie in het centrum: er werd samen gegeten en af en toe een feestje gebouwd. De pleintjes kregen namen van bekende Crooswijkse figuren of straten (o.a. Bep van Klaveren). Crooswijk bleef

dood van zijn eega het erg zwaar had en wat onverschillig werd. *Ik hoefde niet zo nodig meer en dronk soms meer borreltjes dan goed voor me was. Gelukkig waren er een paar lieve mensen die het door hadden en me hebben opgevangen. Ze waarschuwden me als ik te veel dronk en ze nodigden me uit voor het eten bij hen thuis.*

Met één van hen, Toos, is Johan inmiddels goed bevriend geraakt. Ze zijn veel bij elkaar. Zij doet het secretariaat van de bewonersvereniging.

Foto: Johan Oosterom

Crooswijk, ook in bejaardencentrum Rubroek. Men koos voor pleintjes en zo kwam het dat er geen plek was voor een gemeenschappelijke ruimte, zoals de meeste bejaardencentra die wel hadden. Daar werd dus een oplossing voor gevonden: het dienstencentrum zocht onderdak in het complex. Dat bezat wel een grote gemeenschappelijke ruimte, waar het bejaardencentrum, indien nodig, naar uit kon wijken.

Een andere duidelijke binding met Crooswijk was terug te vinden in het bestuur van de Stichting Troostwijk. Het Wijkorgaan Crooswijk (de bewonersorganisatie) is altijd vertegenwoordigd geweest in het bestuur, evenals een of meerdere vertegenwoordigers van de Stichting Dienstencentrumwerk. Ook op die wijze bleef de zeggenschap van Crooswijk in het bejaardencentrum verzekerd.

Een van de pleintjes

'Laat ons maar klein blijven'

Chef-kok Fons van Olm laat in zijn keuken kijken

Fons van Olm is van 1943. Vanaf oktober 1974 werkt hij in Rubroek, dus al ruim 26 jaar. Hij is als chef-kok en hoofdvoeding aangenomen, nadat hij had er al enkele jaren horeca-ervaring op had zitten in Dordrecht en Rotterdam. Fons was getrouwd en had al enkele kinderen en *"die onregelmatige werktijden in de horeca braken mij en mijn gezin op, vandaar mijn stap naar een geregelder baan. Het was best een moeilijke stap omdat je in de horeca met de nek werd aangekeken als je in dit soort huizen ging werken."* Rubroek had een advertentie geplaatst waarin men een chef-kok van minimaal 45 jaar vroeg. Dit schoot Fons in het verkeerde keelgat en hij schreef daarover een brief. *Ik wilde niet eens zozeer solliciteren, maar ik was het met die leeftijd niet eens. Ik werd uiteindelijk aangenomen, samen met een hoofd 'huishouding'.*

Eind 1974 was verzorgingshuis Rubroek al voor de helft klaar, de keuken ook; daar had Fons geen inspraak meer in. Samen met het hoofd Huishouding moest Fons personeel aannemen voor de keuken, zestien mensen waaronder een vijftal horeca-koks.

warne snack

Toen wij begonnen te koken, was er al meteen sprake van een horeca-aanpak. Er was keuze uit drie menu's, het eten werd elke dag vers gekookt en deed niet onder voor een goed restaurant. We schilden zelf de aardappelen, dopten de boontjes en maakten de spruiten schoon.

De bewoners kwamen gefaseerd binnen, evenals het 60-koppige personeel. De zorgbehoefte van de toenmalige bewoners was nog niet groot; de pleintjes werden druk bezocht voor gezamenlijke koffie en/of thee en 's avonds zorgde de keuken voor een warme snack bij het brood. *Ik herinner me nog dat er op vrijdagavond een groot diner werd geserveerd, zodra er weer een etage was bewoond. Het was een feest. De pleintjes speelden een belangrijke rol in Rubroek; bij de koffie en de thee kwamen mensen daar buurten. Men kende elkaar van voorheen; het was er vaak gezellig.*

Zorgcentrum Rubroek

Vijfentwintig jaar Rubroek

Crooswijkers in beweging

Dit hoofdstuk geeft een summiere schets van 25 jaren Rubroek. Het hoofdstuk is verdeeld in drie periodes, globaal overeenkomend met beslissende momenten in de Nederlandse politiek t.a.v. bejaarden-, c.q. ouderenbeleid. Het zijn ook drie periodes die niet volledig, maar wel aardig overeenkomen met de aanwezigheid van de drie directeuren die Rubroek tot nu toe heeft gekend.

Vooraf moeten we zeggen dat na 1975 de greep van overheden op het ouderenbeleid, in casu bejaarden-oorden, bejaardencentra, verzorgingshuizen en ten slotte zorgcentra allengs duidelijker en sterker is geworden. We zullen in dit hoofdstuk dan ook zien dat zelfs Rubroek in al zijn 'eigenheid' (en soms eigenwijsheid) steeds meer onderdeel wordt van het uniformerende ouderenbeleid in -achtereenvolgens- Nederland, Zuid-Holland en Rotterdam.

Dat neemt echter niet weg dat Rubroek in 2000 nog steeds een bijzonder en 'eigen' zorgcentrum is met een Crooswijkse sfeer. Het is zijn 'couleur locale' niet kwijtgeraakt.

a. Dynamiek en verandering 1975-1981

In deze beginperiode heeft vooral de eerste directeur, M. Van Hattem, een stempel gedrukt op Rubroek, zoals uit de ontstaansgeschiedenis van dit centrum al duidelijk moge zijn geworden. Hij was de man, die het allemaal heeft 'veroorzaakt', hij was de sociaal-democraat met een groot gevoel voor rechtvaardigheid, die stond voor 'zijn' ouderen, invloed had in de Rotterdamse politiek en die ook aanwendde als hij dat nodig vond. Hij was Crooswijker met de Crooswijkers, hij kon er mee overweg en was er één mee. Als er problemen waren koos hij eerst creatief voor een oplossing en ging dan kijken of dat financieel ook kon! Hij zat vol ideeën, vond overal een oplossing voor en stond er op dat het eten in Rubroek minstens te vergelijken viel met het beste restaurant van Rotterdam.

Het bestuur van de stichting Troostwijk anno 2000 kent nog steeds drie mensen van het eerste uur als bestuursleden, t.w. de heren Lenstra, Meyler en Van Gemeren. Lenstra was onderwijzer, de heren Meyler en Van Gemeren waren van woningbouwcorporatie Patrimonium. Die corporatie heeft het zorgcentrum annex serviceflat gebouwd en lang beheerd. De statuten van de stichting Troostwijk kennen wel een aftreedrooster, maar blijkbaar geen zittingstermijn. Op 3 maart 1975 betrekken de eerste acht bewoners hun kamers in het bejaardencentrum; daar ligt de operationele start. In mei van datzelfde jaar wordt er gestart met de bouw van het eerste deel van de serviceflat; voor het tweede deel vindt er eerst nog een ontruiming van een pompstation plaats. Het bestuur vindt dat er, om reden van snelle service en dienstverlening en minder coördinatieproblemen met allerlei instellingen van 'buiten', dus tijdsbesparing, gezocht moet worden naar het onderbrengen van

Trouwens, de directeur was daar vaak te vinden voor een praatje. Hij zorgde ervoor dat mensen het naar hun zin hadden hier!

de keuken van Rubroek

De keuken heeft altijd een centrale plaats ingenomen in Rubroek. Elders is te lezen, dat Van Hattem er waarde aan hechtte dat de bewoners van Crooswijk hier goed te eten moesten krijgen, vergelijkbaar met een goed restaurant. Dat streven is tot vandaag toe van groot belang.

Er was nauwelijks budget voor de uitgebreide kerstdiners elk jaar, maar toch werd daar geld voor vrijgemaakt. En die kerstdiners bestaan nog steeds; dat is een goede traditie in Rubroek. En voor mij als Hoofd Voeding zijn die kerstdiners op de dagen voorafgaande aan de Kerstdagen, een uitkomst. Het mes snijdt dan aan twee kanten: de bewoners kunnen op de beide kerstdagen gaan en staan waar ze willen en op de Kerstdagen heb ik weinig problemen met het inzetten van personeel.

Medio jaren '90 ontstond er in de Rotterdam verzorgingshuiswereld een discussie over één grote centrale keuken voor een stedelijke maaltijdvoorziening. Uiteraard heeft Rubroek aan de discussies daarover meegedaan, maar daarin een eigen weg gekozen.

We hadden gelukkig officieel toestemming om onze keuken te mogen verbouwen, toen die hele discussie op gang kwam. Maar we geloofden niet in de idee dat een centrale keuken uiteindelijk goedkoper zou zijn. We hebben aan de discussies meegedaan, we hebben zitten rekenen en gewikt en gewogen en uiteindelijk besloten er niet in mee te gaan.

Foto: Chef-kok Fons van Olm

De keuken is Rubroek's trots

bejaardencentrum en serviceflat bij één Stichting. Hiervoor wordt formeel toestemming verkregen evenals voor het feit dat beide centra onder één directeur vallen.

De opening van het bejaardencentrum op 14 april 1976 is bijzonder: via een videocircuit kunnen alle bewoners en genodigden op de diverse pleintjes de opening op TV volgen. De middag wordt aan elkaar gepraat door Ansje van Brandenburg. Rotterdams wethouder Mr. E. Schmitz verricht de opening. Half '76 is de eerste fase van de serviceflat gereed en wordt er begonnen aan de tweede fase, die eind 1977 klaar moet zijn. Om een nachtoproepsysteem mogelijk te maken, komen er medewerkers met een speciale nachttaak wonen in de serviceflat. Ook de huis-

We hebben gerekend en adviezen ingewonnen. En wat blijkt nu? Dat onze integrale maaltijdprijs, de prijs, berekend van de inkoop tot en met de afwas gewoon nog steeds goedkoper is!

Het Bureau Voorlichting Voeding was erg enthousiast over ons systeem en ook van elders kwamen belangstellenden poolshoogte nemen hier. Je hoeft niet groter te groeien om betaalbaar te blijven; je moet gebruik maken van kennis en creativiteit en dan vind je overal oplossingen voor.

Trouwens die grootschaligheid gaat volgens mij gepaard met minder betrokkenheid bij de bewoners. Laat ons maar klein blijven!

'Tegenwoordig heet dat levensbestendig wonen'

Huidig directeur Ab Van der Voorden aan het woord

Hij is in 1942 geboren op Rotterdam-Zuid in de Gaesbeekstraat. Hij was de derde van vier kinderen. Zijn vader had een schildersbedrijf en overleed toen Ab 12 jaar was. De twee oudsten werkten voor het gezin, hij kreeg de kans te leren. Het werd de MTS.

Zijn oudste zus kreeg verkering met een jongeman, die vrijwilligerswerk deed op Katendrecht. Ab was technisch begaafd en hem werd gevraagd om leider te worden van een groep kinderen die met 'techniek' bezig was: figuurzagen. In eerste instantie weigerde hij, maar na enig aandringen ging hij toch een keer kijken. Hij zag die jongens zwoegen en ging voor de bijl.

Zo begon Van der Voorden als negentienjarige zijn welzijns-carrière als vrijwilliger van een groep jongens in een clubhuis van de Hervormde Jeugdraad in Katendrecht. Zelfs tijdens zijn dienstdienst was hij in de weekends in het clubhuis te vinden. Hij was geraakt door dit werk.

Al vrij snel werd hij gevraagd om er vast te komen werken. Hij kreeg een gesprek met het bestuur (enkele mensen uit het bedrijfsleven en een predikant als voorzitter vormden het bestuur!) en werd aangenomen. Zijn salaris werd bepaald door een bestuurslid die als manufacturier een meisje in de winkel had voor 200 gulden bruto per maand. Dat werd ook zijn startsalaris.

meester wordt er gehuisvest. Zij betalen alleen de netto huur en worden vrijgesteld van service- en bijkomende kosten.

Dat het wijkorgaan Crooswijk –al of niet via het bestuur, waarin ze een zetel hebben– zich bemoeit met het toelatingsbeleid van Rubroek moge blijken uit het feit dat een dame van 94 jaar in 1975 onder druk alsnog een (zieken)kamer krijgt aangeboden op Rubroek. (zie ook: interview met Sjaantje Posthoorn). Er is nogal eens sprake van overbezetting in Rubroek, mede als gevolg van het ruimhartige beleid van de directeur. Toen de Inspectie hem daar een keer op attent maakte, heeft hij het gemeentehuis gebeld met de mededeling dat, als er niet snel een oplossing voor die mensen werd gevonden, hij deze persoonlijk met bed en al in de hal van het stadhuis zou zetten. Er kwam een oplossing.

Eind jaren '70 begint er in Rotterdam en ook landelijk een discussie over de indicatiestelling, er wonen te veel 'gezonde' ouderen in de bejaardencentra en er moet te veel Bijstandsgeld bij. Er komt een indicatiestelling plus regels over het aantal toe te laten ouderen. De teugels worden strakker aangetrokken. Eind '77 zijn er binnen het Rubroekbestuur discussies over de samenstelling van het bestuur en het installeren van een 'zwaar' DB naast een algemeen bestuur. Het wijkorgaan Crooswijk wil twee bestuurszetels i.p.v. één, maar het bestuur gaat daar niet op in. Voor de serviceflat wordt een adviesraad opgericht, alsmede voor het bejaardencentrum. Het zijn de voorlopers van de latere cliëntenraad, c.q. huurdersvereniging.

Het dienstencentrum van de Stichting Dienstencentrumwerk Crooswijk wordt in november 1977 geopend; er moet een huurcontract getekend worden, maar door allerlei strubbelingen en juridi-

Directeur Ab van der Voorden

zwijndrecht

Na zijn militaire dienst ging hij naar de Jeugdleidersopleiding JLO, later (medio '60) naar de Sociale Academie Rotterdam, waar een zekere Van der Ploeg (de latere wethouder!) directeur was. Ik heb ontdekt dat Martin van Hattem daar toen ook op gezeten moet hebben, mogelijk een jaar eerder of later dan ik.

Na viereneenhalf jaar Katendrecht kreeg Van der Voorden de leiding over De Cockpit in Overschie. Daar werkte hij tot 1970. Inmiddels was hij getrouwd en had een dochter en wilde een wat groter huis. In Zwijndrecht kon hij een baan met een huis krijgen en daar werd Ab leider van een buurthuis. Hij moest een bestaand buurthuis afbouwen en een nieuw wijkcentrum oprichten in een pas gebouwde wijk van het zich uitdijende Zwijndrecht.

Hij hield interviews met de nieuwkomers en ontdekte dat 'integratie' voor hen niet meeviel in het nog 'gesloten' Zwijndrecht. Mede door dit onderzoek leerde hij veel mensen, hun hobby's en vaardigheden kennen en toen er uiteindelijk een gloednieuw wijkcentrum was gebouwd (het nog bestaande "Kubiek", samengesteld uit 'Kubus' en 'uniek' en tevens inhoudsmaat!), kon Ab beginnen met maar liefst 80 vrijwilligers. Mede hierdoor en door zijn vele activiteiten binnen de kerken en de gemeenschap van Zwijndrecht werd hij een 'gezien' persoon.

Na tien jaar Zwijndrecht had hij het slopende welzijnswerk wel gezien, hij verlangde naar een baantje van negen tot vijf op kantoor. *Ik was moe, ik had bijna geen eigen tijd meer. Gelukkig snapte mijn vrouw mijn werk, anders zou ik al*

eerder problemen hebben gekregen.

Van der Voorden kwam vervolgens terecht bij de Katholieke Maatschappelijke Gezinszorg (KMG) en werd een soort onderdirecteur voor Rotterdam-Zuid. *Gelukkig was dat een periode van veel vernieuwingen in de Thuiszorg, waardoor ik mijn energie en ideeën aardig kwijt kon. Ik kreeg daar veel kansen en het ging er nog niet al te formeel aan toe.*

rubroek

Maar het kriebelde na negen jaren, hij wilde weer gewoon met mensen werken, zowel met medewerkers als direct met klanten/mensen. Net vóórdat de grote fusies in de Gezinsverzorging/Thuiszorg startten, solliciteerde hij bij Stichting Troostwijk als directeur. Hij wist een en ander af van ouderenprojecten en had ook hier en daar contacten met verzorgingshuizen. Rubroek kende hij echter niet. *Ik ben bij het eerste sollicitatiegesprek verkeerd gereden; ik wist niet dat Crooswijk zo dicht tegen het stadscentrum aan lag. Ik kreeg tijdens de gesprekken al snel door naar welke kwaliteiten ze vooral op zoek waren en naar welke niet. Het ging goed en ik werd aangenomen per 1 november 1989. Ik ben nog anderhalve maand ingewerkt door De Wit.*

Ab koos voor Crooswijk omdat deze oude wijk hem aansprak door zijn verleden met Katendrecht en bovendien omdat hij ging werken bij een 'algemene' instelling, dus niet kerkelijk of anderzins gebonden. *Ik ben altijd al een breed georiënteerd en denkend persoon geweest, hoe Hervormd ik ook was en ben. Ik had in Zwijndrecht in die nieuwbouwwijk leren werken in een 'gevulde algemene' instelling: met een bestuur waarin alle*

sche kloverijen duurt het nog tot januari 1982 voordat het eerste contract wordt getekend. Het gaat hier over de verdeling van de huur, gebruik van de ruimten, afspraken over de schoonmaakkosten, openingstijden en deelname van bewoners uit het bejaarden-centrum en de serviceflat aan activiteiten in het dienstencentrum.

Er wordt in Rubroek regelmatig van de keuken gebruik gemaakt ook buiten de dagelijkse maaltijden om. Er wordt veel werk gemaakt van de jaarlijkse Kerstdiners, diners voor bestuursleden, bij Rubroek betrokken huisartsen, medewerkers en vrijwilligers. De keuken van Rubroek staat goed bekend.

De jaren '80 - '81 vallen midden in de zuinige jaren van Nederland en dat mist zijn uitwerking niet op de bejaardencentra in Rotterdam. Er ontstaat daar een werkgroep die de renovaties van bejaardenoorden moet gaan reguleren; de tijd van ongebreideld bouwen en vernieuwen is definitief voorbij.

Het dienstencentrumwerk ontwikkelt zich tot Gecoördineerd Bejaardenwerk. Het eerste lustrum van Rubroek wordt gevierd met een Oostenrijkse dag en een heus dierenboerderijtje in de tuin. Het zal Van Hattens laatste kunstje zijn.

Hij kondigt begin '80 zijn pensionering aan per januari 1981. Er komt een uitgebreide sollicitatieprocedure, waarin overigens Van Hattem nog een belangrijke rol speelt.

Medio 1980 doemen er problemen op: er is een forse schuld ontstaan en het Ministerie geeft aan niets te kunnen doen. Ook ontstaan er problemen over de nieuwe huren per 1 juli in de serviceflat en er komen dringende geluiden van het personeel over de toenemende werkdruk. Het College van B & W geeft

„bruisende verwennerij

dat jaar nog toestemming voor vijf nieuwe personeelsleden.

Aan het einde van deze dynamische periode vanaf het politieke succes in 1970 is duidelijk dat de financiële speelruimte die er aanvankelijk nog lag voor een directeur, verdwenen is. De tijden zijn veranderd: indicatiestelling, bezuinigingen, rem op nieuwe en te renoveren huizen maken, dat ook Rubroek in het gareel dient te lopen, de creatieve en dwars-sympathieke houding van Van Hattem ten spijt. In januari 1981 neemt hij een volle week afscheid van iedereen en met hem wordt een joyeus, maar financieel moeilijk tijdperk afgesloten. Het bestuur is zich daar van bewust.

gezindten vertegenwoordigd waren. Dat was me erg goed bevallen en dus zocht ik een 'algemeen' verzorgingshuis. Ik zag en voelde dat in Rubroek.

Hij viel met de neus in de boter; het bestuur van Rubroek was net begonnen aan een discussie over nieuw beleid. *Wat me meteen opviel, was de grote betrokkenheid van iedereen met de bewoners. Wat ik een beetje miste, was dat veel werk niet toetsbaar was; het moest georganiseerder vond ik.*

De periode van '94-'98 was er een van grote fusies in de verzorgingshuiswereld van Rotterdam en de concernvorming. De motieven achter deze ontwikkelingen waren dat er

uiteindelijk meer 'handen aan het bed' konden en het zorgcontinuüm beter gegarandeerd kon worden. *Dat laatste is door ons onderkend, het eerste niet. Dat is ook de achtergrond van onze samenwerking met Pniël, Havenziekenhuis en Thuiszorg.*

In vergelijking met landelijke gegevens bleek telkens dat wij, niet gebonden aan welk concern dan ook, een zogenaamd stand-alone verzorgingshuis, voortdurend onder de gemiddelde overheadkosten zaten.

samenwerking

Wat we wel geprobeerd hebben, is algemene huizen bij elkaar te brengen. Samenwerking is prima en zelfs beter als je al samenwerkend elkaars sterke kanten kunt benutten. Je moet ook niet alles alleen en altijd maar zelf willen doen! We hebben het met Hoppesteijn en De Provenier tot een Federatieve Stichting gebracht, maar uiteindelijk is eerstgenoemde afgehaakt. Maar onze samenwerking met Thuiszorg, Pniël en wat later ook het Havenziekenhuis loopt al jaren uitstekend zonder dat we elkaar in de wielen rijden. We respecteren elkaars werkterrein en specifieke kundigheden.

Dat er is gekozen voor een federatie had alles te maken met het verlangen om elk verzorgingshuis de eigen 'couleur locale' te laten behouden. *Kijken wat je samen kunt doen en wat zinvol is, dat is altijd ons devies.*

Hij vindt het jammer dat het nooit gelukt is om structurele afspraken te maken met de Thuiszorg. *In de praktijk loopt dit allemaal goed, maar beleidsmatig is er geen inbedding. Voor mij heeft de thuiszorg veel sterke punten, maar zijn wij*

b. De tijd van de versobering en vernieuwing
Het bestuur van de stichting Troostwijk voelt de grote druk van het landelijke, provinciale en stedelijke ouderenbeleid en kiest voor een directeur die vooral financiële soberheid dient te betrachten. De schulden, een verminderende subsidiestroom en toenemende werkdruk maken het begin van de jaren '80 tot een spannende tijd voor Rubroek. Rubroek wordt gemaand een definitief einde te maken aan de voortdurende bedden-overbezetting. Een ander probleem vormt de geplande verbouwing van het dagverblijf/ziekenzaal, die moet worden teruggedraaid en herzien. Opvallend voor deze tijd is ook een rondschriven van de AVIB (overkoepeling van algemene verzorgingshuizen, waarvan Rubroek lid is) in april 1981 waarin zij melding maakt van toenemende arbeidsconflicten en boekhoudingsproblematiek bij zijn leden. De nieuwe directeur, De Wit, krijgt daarnaast nog te maken met personeel dat mort over de werkdruk, personeelstekort en hoog ziekteverzuim en met bewoners van de serviceflat die niet zonder slag of stoot accoord gaan met de verhoogde huur en te betalen servicekosten in juli 1981. De Wit wordt danig op de proef gesteld en, omdat hij in aanpak verschilt van zijn voorganger, heeft hij zijn handen vol om alles op orde te krijgen. Als hij voorstelt voortaan voorverpakt vlees in de keuken te gaan gebruiken, omdat dat minder geld en arbeidsuren kost, krijgt hij een aantal bestuursleden tegen zich. Voor hen 'gaat er niks boven vers voorverpakt vlees'. Hij wil ook de privileges van 'inwonende' medewerkers terugdraaien, maar het bestuur wenst daarover een juridisch advies, als een van die mensen daartegen protesteert. De eerste Ondernemingsraad wordt gekozen maar die moet in juni 1982 al worden herkozen: er zijn problemen

„informele sfeer

gerezen over de interpretatie van de Wet op de OR. De 'interne' kapper wordt de huur opgezegd tegen de wil van de bewoners in.

Het eerder gevoerde beleid, de al genoemde verstraking van regelgeving en de bezuinigingsrondes maken dat de rek er uit is. De nieuwe directeur pakt het strak aan, het bestuur gaat schoorvoetend mee, personeel en bewoners voelen dat het regime verandert.

Begin 1982 wordt eindelijk het huurcontract met het dienstencentrum getekend en na juni 1982 gaat het financieel weer wat beter met Rubroek.

Dan volgen nieuwe bezuinigingsrondes voor de intramurale sector en meer ruimte voor uitbreiding van

een instelling die sneller en ook elk moment van de dag hulp kan bieden aan mensen in onze directe omgeving. Ik vind het jammer dat we als twee elkaar aanvullende instellingen geen beleidsmatige, structurele afspraken hebben kunnen maken.

Als we hem vragen wat er nu uiteindelijk over is gebleven van de grote idealen van Rubroek in 1975, somt hij een aantal dingen op. De voordurende mogelijkheid en aanwezigheid van zorg en voorzieningen in de directe omgeving is overleefd gebleven, al loopt dat nu via TMZ en andere regelingen. Dat idee van de Stichting Troostwijk uit 1975 staat

nog recht overeind. Tegenwoordig noemen ze dat 'levensbestendig wonen'.

Het dienstencentrum is er nog steeds en ook de wijkfunctie; het zijn voorbeelden die aangeven dat Rubroek deze gedachten en wensen van het begin nog steeds koestert. De sfeer in Rubroek is informeel; er is een cultuur onder medewerkers en bewoners van elkaar kennen en begroeten. Het bestuur is betrokken en toekomstgericht en zoekt naar mogelijkheden door middel van coöperatieve discussies.

Er is tijd voor elkaar. Natuurlijk moeten we als staf en medewerkers nu zelf meer initiatief nemen dan 25 jaar geleden, maar dat is logisch gelet op de beperkte eigen mogelijkheden van de bewoners. Verder bestaat de activiteitencommissie van de serviceflat nog steeds en is zij erg actief. Ook dat is niet veranderd.

Wat de sfeer in huis betreft: ik heb iets tegen instellingsdenken, tegen systeemdenken. Voor mij staan de bewoners centraal en mogen ze niet als object beschouwd worden. Het moet hier 'aardig' voor ze blijven, ze mogen best af en toe verwend worden, net zoals onze medewerkers en vrijwilligers. Dat vind ik heel iets anders dan betuttelen, want dat mag nooit gebeuren.

Het is goed geweest, een nieuwe periode treedt aan.

ouderenzorg en -welzijn in de extramurale sfeer. Flankerend Beleid en het Reikwijdtebesluit WBO zijn daar voorbeelden van (zie ook Hoofdstuk 1). Deze ontwikkelingen zijn terug te vinden in de discussies en besluiten van het bestuur van de stichting Troostwijk. Die gaan onder meer over het hoge ziekteverzuim en het vertrek van enkele medewerkers. De tijden zijn veranderd en onder de landelijke druk moet er voorzichtiger dan voorheen worden geopereerd.

In mei '83 praat het bestuur van Troostwijk over het gebrek aan coördinatie bij de zorg en dienstverlening aan ouderen in Crooswijk. Rubroek omarmt de wijkfunctie zoals het dat altijd al deed. Rubroek erkent dat activiteiten als 'dagverzorging', 'maaltijden' en 'tijdelijke opname' ook vanuit het verzorgingshuis kunnen gebeuren.

Het bestuur van het dienstencentrum is in discussie over de vraag of het sociaal-cultureel werk afgestoten moet worden en ontwikkelt zich van dienstverlening naar de coördinatie van ouderenzorg en -welzijn. Even dreigt het –mede daardoor– een andere ruimte te moeten zoeken, maar het blijft, zij het in afgeslankte vorm, uiteindelijk binnen het complex Rubroek.

In oktober 1984 wordt oud-directeur Van Hattem voorgedragen als bestuurslid, maar voordat het bestuur tot een beslissing komt, overlijdt hij. Intussen neemt medio jaren '80 de wachtlijst voor Rubroek af. Dit wordt mede veroorzaakt door de bezuinigingen, meer nadruk op extramurale zorg en afgekondigde renovatie- en bouwstop van intramurale voorzieningen. Het centrum dreigt met leegstand te maken te krijgen. Het bestuur besluit aan de SGGC (het Rotterdamse indicatie-orgaan in die tijd) en het wijkorgaan kenbaar te maken dat het wijkgebonden werken (Rubroek voor Crooswijkers) 'minder

noodzakelijk' is geworden. Rubroek stelt zich meer open voor bewoners uit andere, nabij gelegen wijken.

De tweede helft van de jaren '80 laat zien dat Rubroek goed inspeelt op de nieuwe ontwikkelingen. Omdat het altijd een sterke binding met de wijk had en een bestuur heeft waarin de landelijke ontwikkelingen goed worden gevolgd, gaat Rubroek volop met de tijd mee. Vooral het plan-Dekker (over nieuwe structuur en financiering van gezondheidszorg) van 1987 wordt goed gelezen en bediscussieerd. In 1985 komt er een aparte afdeling 'meerzorg' op de 1e verdieping van het verzorgingshuis en er wordt gekeken naar samenwerking met verpleeghuizen in het kader van flankerend beleid en substitutie van zorg. Dit houdt in dat daartoe geïndiceerde bewoners niet direct naar het verpleeghuis hoeven; het verzorgingshuis haalt verpleeghuiskundige hulp binnen zijn muren. Ook maakt Rubroek dankbaar gebruik van allerlei werkgelegenheidsregelingen om het stijgende ziekteverzuim en –mede daardoor– nijpende personeelstekort enigszins te verzachten.

In 1987 wordt er een begin gemaakt met dagverzorging in samenwerking met Thuiszorg Rotterdam. Vanwege de toenemende zorgzwaarte van zijn bewoners krijgt Rubroek een medisch adviseur voor het bestuur en een geriatriesch adviseur voor de staf. De nieuwe OR komt van de grond, binnen Rubroek komen er nieuwe taak- en functieomschrijvingen voor het personeel en er worden stafafdelingen ingesteld die met eigen budgetten gaan werken. Een en ander is mede ingegeven door een dramatisch hoog ziekteverzuim in 1987, waardoor veel tijdelijke vervanging noodzakelijk is. In 1988 is het ziekteverzuim flink teruggelopen.

In 1988 worden nog enkele nieuwe producten in het kader van Flankerend Beleid ingevoerd: maaltijden

'Ik voel me nog steeds nauw verbonden met Rubroek'

Piet van Gemeren, in hart en nieren een volkshuisvestingsman

Begin jaren '70 was er sprake van een tandem, die op weg koerste naar een bejaardencentrum, serviceflat en dienstencentrum in Crooswijk. Op het ene stel trappers zwoegde Van Hattem, op het andere trapte Piet van Gemeren driftig mee. De rooie sociaal-democraat en de rode anti-revolutionair hadden elkaar gevonden voor de plannen van Rubroek.

Piet van Gemeren is in 1933 in Tussendijken geboren, in de Zoutziedersstraat. Niet lang daarna verhuisde het gezin Van Gemeren, pa, ma, Piet, een zus en een pleegzus, naar de Van Cittersstraat in West.

Pa van Gemeren was een doener, een selfmade man; hij deed van alles in zijn leven. Begonnen in de scheepvaart was hij een tijd lang bakker om ten slotte te eindigen als bedrijfsmaatschappelijk werker bij Molijn & Co., een verf-fabriek. Hij was sterk betrokken bij het Patrimonium Werkliedenverbond en daar werd veel gedaan aan volkshuisvesting. Piet kreeg het niet van vreemden.

Ma Van Gemeren was een sterke vrouw die in huis zorgde voor de nodige spiritualiteit en diepgang. *Onze maaltijden stonden vaak bol van de discussies over de meest uiteenlopende onderwerpen.*

Beide ouders waren lid van de Anti-Revolutionaire Partij, de ARP, hoewel pa op latere leeftijd koos voor de GPV. Ma bleef intussen lid van de ARP'er bestond dus ruimte en openheid in het gezin Van Gemeren, toen bepaald nog geen gemeen-

Boottocht op de "kapitein kok"

goed in Nederland. Piet ging naar de HBS op het Henegouwerplein en moest daarna gaan werken. Hij kwam bij Cantzlaar & Schalkwijk terecht, een handel in oliën en vetten. Na zijn militaire dienstitijd werd hij op zijn 22e al penningmeester van Patrimonium Woningstichting (PWS), men zocht daar iemand met administratieve kwaliteiten. *Eén van de bestuurders daar was Zacharias Bras, hij werd een tweede vader voor mij. Mede door hem raakte ik sterk betrokken bij huisvesting en ouderenzorg. En de PW. begaf zich in die tijd op de huisvestingsmarkt voor ouderen.*

Piet werd in 1961 (hij was pas 28) directeur van PWS en was begaan met bejaardenhuisvesting. Zo was hij onder meer

worden ook toegankelijk ook voor bewoners van de serviceflat en er komt tijdelijke opvang voor wijkbewoners in de verzorging. Vanaf 1989 tekent zich mede als gevolg van de voorgaande ontwikkelingen een nieuw beleid van Rubroek af: in een te ontwikkelen beleidsplan wordt gesproken over een 'zorgcentrum' in plaats van een verzorgingshuis en in plaats van 'onze bewoners' wordt er nu gesproken over 'ouderen'. Men praat over het één-ingangsprincipe in de wijk, over aandacht voor allochtone bevolkingsgroepen, duidelijke plaats voor de familie in de zorgverlening (mantelzorg) en participatiebeleid (meedenken in de wijk met andere organisaties/ instellingen) vanuit heldere verantwoordelijkheden. Ook begrippen als 'zorg-op-

maat en de 'brede wijkfunctie' zijn termen die in het nieuwe beleid worden genoemd. Door een nieuwe directeurswisseling wordt dit nieuwe beleid enigszins vertraagd, maar daarna gaat Rubroek weer volop mee in de vaart der volkeren.

In november 1989 wordt Van der Voorden als nieuwe directeur een maand lang ingewerkt door de met pensioen gaande De Wit.

c. De tijd van consolidering en verbreding

Het bestuur zoekt na de roerige jaren '80 naar een directeur die én de mentaliteit snapt van Crooswijk-ers én de touwtjes in handen houdt. Van der Voorden blijkt dat jasje uitstekend te passen. Er worden een aantal zaken kordaat aangepakt door bestuur en directie. Vanaf 1985 had er nauwelijks nog verbouwing of verbetering kunnen plaatsvinden in Rubroek. In 1990 hangt Rubroek hierover flink aan de bel bij de Dienst SoZaWe van de gemeente Rotterdam, sinds enkele jaren de gesprekspartner als het gaat over ouderenzorg en -huisvesting. De gesprekken hierover verlopen stroef.

Er komt formeel-juridisch een splitsing tussen verzorgingshuis Rubroek en de serviceflat, zij het in een personele unie als bestuursvorm en directie. Het worden de Stichting Verzorgingscentra Troostwijk en Stichting Servicecentra Troostwijk, waaronder naast serviceflat Rubroek sinds 1990 ook serviceflat Jan van Loon valt.

Na de formele splitsing komt er een samenwerkingsverband tussen de twee stichtingen. Bovendien gaat Rubroek zijn eigen administratie voeren; voorheen gebeurde dat door de Stichting Patrimoniums Bejaardenhuisvesting, in 1984 overgegaan in Stichting Ouderenhuisvesting Rotterdam, de SOR. Een bijkomende vernieuwing is dat de 'automatise-

mede-ontwikkelaar van de Stichting Huisvesting voor ouderen Borgsate en Borghave. Het is dan ook niet vreemd dat hij begin 1969 in contact kwam met Van Hattem.

gedreven

Ook als ARP'er was hij een gedreven man, vol creatieve ideeën, goed belezen en met een brede belangstelling. Hij was een tijd lang voorzitter van het jongerenparlement in Rotterdam en secretaris van de Kamer & Staten Centrale Rotterdam. Hij was bovendien bestuurslid van het Christelijk Verbond van Woningbouwcorporaties, later van het NCIV en de Raad voor de Volkshuisvesting, een orgaan dat de regering adviseerde. Piet zat met huid en haar in de volkshuisvesting. Hij is ten slotte de laatste overlevende van de oprichters van het unieke Sociaal-Geriatisch-Gerontologisch-Centrum (het SGGC), een Rotterdams orgaan dat is opgericht om de wildgroei van bejaardenhuizen en de ongebreidelde mogelijkheden tot inschrijving daarvoor in te dammen.

Om in de particuliere huizenmarkt een grotere rol voor ouderen te kunnen spelen, richtte hij binnen iuk de Stichting Patrimoniums Bejaardenhuisvesting op.

Met deze Van Gemeren kreeg Van Hattem in 1969 dus te maken. Zij vormden samen de tandem van Rubroek. Ze verschilden in uitgangspunten en soms in strategie, maar ze vulden elkaar uitstekend aan.

Ik werd al vrij snel na ons politieke succes van de stadsvernieuwing bestuurslid van de Stichting Troostwijk en heb meegewerkt aan de realisering van de mooie plannen voor

ouderenhuisvesting in Crooswijk. We vergaderden toen vaak in de Mathenesser Boogert, waarvan ik ook bestuurslid was.

In de periode 1978 – 1982 was ik geen bestuurslid van Rubroek. Door de drukke werkzaamheden kon ik het gewoon niet meer bijbenen en bovendien liep het eind jaren '70 allemaal gesmeerd.

trots

In 1982 komt hij als penningmeester terug; het was niet Rubroeks beste tijd. Vanaf dat moment is Van Gemeren bestuurslid gebleven. Een man die vaak met nieuwe ideeën kwam en mede door zijn werk veel wist van huisvesting voor ouderen. In de jaren '90, de tijd van fusiebesprekingen en schaalvergroting in de ouderenzorg, was hij drie jaar lang ambtelijk penningmeester voor Troostwijk. Mede door zijn inbreng was Rubroek een centrum dat met de tijd mee ging en snel inspeelde op nieuwe ontwikkelingen in het ouderenbeleid.

Ik voel me nog steeds nauw verbonden met Rubroek. Als ik bijvoorbeeld zie hoe deze laatste renovatie weer is gerealiseerd en dat dat nauwelijks leidt tot hogere woonlasten, dan ben ik daar trots op. Dat is Rubroek ten voeten uit. We hebben in 1975 gekozen voor flexibel bouwen en we plukken daar nu nog de vruchten van. Geweldig.

In de nabije toekomst zal Rubroek vooral een oplossing moeten zien te vinden voor de relatie tussen het maatschappelijk middenveld en de positie van directeur/bestuurder. We moeten een beheersstructuur weten te vin-

Bestuurslid Piet van Gemeren

ring' in Rubroek zijn intrede doet in 1991.

Opvallend is ook dat de samenwerking tussen Rubroek en het dienstencentrum een stuk soepeler gaat lopen. Enerzijds komt dat door goede persoonlijke verhoudingen tussen de beide directeuren, anderzijds vinden ze elkaar nogal eens in hun contacten met collega-instellingen en -organisaties in de deelgemeente Kralingen-Crooswijk.

Ten behoeve van uitbreiding van de 'meezorg-afdeling' wordt er gewerkt aan een substitutieproject met verpleeghuis Pniël. Dat groeit in de volgende jaren uit tot een uitstekende en elkaar respecterende samenwerking.

In 1991 wordt de wijkfunctie van Rubroek (dagopvang, tijdelijke opvang, noodoproep serviceflats, maaltijden serviceflats) nog uitgebreid met maaltijden voor wijkbewoners, in het eerste jaar meteen meer dan 1.000.

Bovendien wordt een functiewaardering met functioneringsgesprekken ingevoerd voor het personeel.

Rubroek zet een aantal dingen zakelijker op de rails en breidt zijn productenpakket uit conform de ontwikkelingen van deze tijd. Het is de tijd van discussies over schaalvergroting, samenwerkingsverbanden en beginnende fusies in de ouderenzorgwereld. De computer doet zijn intrede, de overheid komt met allerlei wetgeving inzake beheer en meetbaarheid van activiteiten en in het kielzog daarvan een stevige roep om kwaliteit in de zorg. Het is ook de tijd van veel nieuwe vormen van zorg: nog meer extramurale zorg, uitbreiding met TransmuraleZorg vanuit de verzorgingshuizen voor de zelfstandig wonende ouderen in de directe omgeving/wijk. Substitutieprojecten schieten als paddestoelen uit de grond, instellingen gaan steeds meer en inniger samenwerken en zelfs 'concurrentie' doet zich soms gelden in deze non-profit sector. Zakelijkheid, meetbaarheid en daarop

Een van de vele feesten

den die niet afhankelijk is van personen. We zijn daarover als bestuur aan het discussiëren momenteel.

Overigens als ik in 2003 70 word, stop ik met dit bestuurslidmaatschap en met andere zaken. Dan ga ik me aan andere dingen wijden.

'Je had een leuk contact zonder regent te zijn' *Piet Meijler, meer dan 25 jaar bestuurslid, bescheiden en bindend*

Piet Meijler is vanaf 1974 bestuurslid van de stichting Troostwijk, dus al meer dan 25 jaar! Als geen ander kent hij de geschiedenis van Rubroek.

Hij is in 1928 geboren in de Kabeljauwsestraat in Rotterdam Noord. Hij was het derde kind uit een gezin van acht. Zijn vader was trappenmaker/kleine aannemer, zijn moeder bestierde het huishouden.

De familie Meijler was gereformeerd; men stemde ARP en de sfeer in het gezin en tussen de kinderen was open. Piet ging 's zondags twee keer naar de kerk en naar de zondagschool. Zo ging dat in die tijd.

Hij heeft drie jaar afgemaakt op de HBS aan het Henegouwerplein; daarna moest hij gaan werken. Pa was maagpatiënt, was regelmatig ziek en dat had consequenties voor de inkomsten van het grote gezin.

In 1946 ging Piet als facturist werken bij R.S. Stokvis & Zonen NV. In 1948 moest Piet twee jaren als militair naar Indonesië, daarna keerde hij terug bij Stokvis. Hij volgde 's avonds opleidingen voor praktijkdiploma's handelscorrespondentie in diverse talen.

Na enkele jaren kwam hij bij Stokvis terecht op de inkoopafdeling 'ijzerwaren' en later bij de afdeling 'hang- & sluitwerk'; hij kocht in en moest geregeld de bouwwerken af om een en ander te controleren. Nog weer later kreeg hij de alleenvertegenwoordiging van deze afdelingen voor speciaal hang- en sluitwerk, waardoor hij veel in contact kwam

gebaseerde kwaliteit zijn troef.

Rubroek, wat moeizaam door de jaren '80 heengeloodst, pakt de zaken begin jaren '90 energiek aan en bevindt zich in 1992 in een stabiele positie binnen Rotterdam.

In Rubroek wordt in 1993 een bedrijfsplan (masterplan) ontwikkeld om zowel de organisatie als het gebouw grondig te herstructureren en aan te pakken. Ook worden nieuwe plannen ontwikkeld om, gelet op de landelijke ontwikkelingen en visies omtrent zorg en ouderen (Commissie Welschen), Rubroek meer in de richting van een zorgcentrum met een verpleegfunctie te laten groeien. Het masterplan zal vanaf 1993 vaak op de bestuursvergaderingen aan de orde komen en een goede leidraad vormen voor de toekomst.

Rubroek probeert met Thuiszorg een contract te sluiten inzake TMZ, maar Thuiszorg wil geen beleidsmatige samenwerking, maar alleen een samenwerking op het uitvoerende niveau. In 1994 worden gesprekken gestart met de verzorgingshuizen Hoppesteyn en De Provenier om tot een federatie te komen. Ook wordt er een ouderenrestaurant geopend, waar 35 mensen uit de wijk elke dag komen eten.

Zorginhoudelijk worden er zorgdossiers ingevoerd binnen Rubroek: klanten worden gezamenlijk besproken door de verschillende disciplines. Deze zorgdossiers waren in 1994 gedeeltelijk geautomatiseerd. In 1993 worden de eerste functioneringsgesprekken gevoerd met het personeel.

In 1993 komt de goedkeuring van SoZaWe inzake de renovatie van de keuken. Omdat juist dan ook het Ontwerpplan Bejaardenoorden Rotterdam uitkomt (een plan waarin staat dat er honderden zorgplaatsen moeten verdwijnen en dat sommige huizen verdwijnen en andere juist gerenoveerd kunnen wor-

Bestuurslid Piet Meijler

met architecten en aannemers. Zo leerde Piet Meijler de bouwwereld kennen.

secretaris

Op een vakantie ontmoette hij Piet van Gemeren; ze wisten niet dat ze zo dicht bij elkaar woonden in Rotterdam en mede door diens toedoen kwam hij na 24 jaar Stokvis in 1970 bij Patrimoniums Woning Stichting terecht. Van Gemeren werkte daar al. Meijler kende veel mensen uit de bouwwereld en was daardoor een goede aanvulling voor PWS. Omdat hij namens de Stichting Patrimoniums Bejaardenhuisvesting contacten onderhield met de architect van o.a. Rubroek, woonde hij een aantal bestuursvergaderingen bij van Stichting Troostwijk. Toen secretaris Van Hattem tot directeur werd benoemd, werd Piet Meijler gevraagd zijn plaats in te nemen.

Mijn eerste indruk van Troostwijk was dat het een stel gedreven mensen was, met volle inzet om in Rubroek bejaardenhuisvesting van de grond te krijgen. Bovendien hing er een plezierige sfeer; ik stond volledig achter de aanpak. Ook vond ik het belangrijk dat het een algemeen bestuur, 'gevuld' algemeen was: respect voor ieders geloofsovertuiging en er bestond een goede onderlinge samenwerking.

Uit de notulen van al die jaren komt Piet Meijler naar voren als een bindende figuur. Hij zorgt voor rust, is een bedachtzame man die altijd weer kans ziet de mensen of ideeën bij elkaar te brengen of te houden. Hij is weloverwogen,

reageert niet impulsief, maar eerder in tweede instantie en na er goed over te hebben nagedacht. Hij is een bescheiden mens.

Als ik ergens achter sta of iets me boeit, dan blijf ik dat ook lang volhouden. Ik ga al vele jaren elke week zwemmen, ik was 24 jaar lid van een zangkoor en ik lees al 31 jaar voor ten behoeve van blinden en dyslectici. Dus 27 jaar Rubroek past goed in dat rijtje.

mondjesmaat

Hij kan zich de discussies over het dienstencentrum nog goed herinneren. *Daar was altijd herrie over. De toenmalige directrice daar, Mevrouw Arnold, wilde de bewoners van Rubroek eigenlijk niet in het dienstencentrum hebben; dat zou alleen maar bedoeld zijn voor mensen uit de wijk. Nou ja en dat botste dus met onze uitgangspunt namelijk dat onze bewoners ook in de wijk woonden. Het dienstencentrum wilde per se op eigen benen staan en niet door ons geëxploiteerd worden; voortdurend was er onduidelijkheid over geld, het beheer en dat is eigenlijk pas na 1990 definitief opgelost. Voorheen was er sprake van dat de bewoners van het verzorgingshuis en de serviceflat maar mondjesmaat werden 'geaccepteerd' in het dienstencentrum. We hebben er urenlang over moeten vergaderen; dat heeft veel tijd en energie gekost.*

Over de drie directeuren is Meijler ook helder. *Van Hattem was een gedreven man met het hart op de goede plek, maar hij dulde weinig inspraak en kritiek en maakte danig gebruik van zijn functie als raadslid voor de PvdA. De socia-*

den! zal, vanwege al die stedelijke onzekerheden, de verbouwing nog enkele jaren op zich laten wachten.

De jaren 1995 en 1996 blijken cruciaal te zijn voor de toekomst van zorgcentrum Rubroek. Uit diverse onderzoeken blijkt dat 60% van zijn bewoners tot de categorie 'ouderen met complexe zorgscore' behoort. Hiermee voldoet Rubroek volledig aan de normen voor een toekomstig 'verzorgingshuis nieuwe stijl', straks volledig behorend tot de zorgvoorzieningen i.p.v. huisvestingsvoorzieningen. Het vraagt veel extra scholingen en cursussen van het personeel om de toegenomen zorgzwaarte aan te kunnen en adequate hulpverlening te blijven bieden. In 1995 vallen 10 bewoners onder het substitutieproject met Pniël, in 1996 al 20. Ook wordt aan 40 bewoners van de serviceflat verzorgingshuiszorg aangeboden (TMZ dus), is goede samenwerking met de Thuiszorg. Rubroek heeft het geld voor 17 (in te leveren) zorgplaatsen ontvangen om TMZ in de serviceflat te ontwikkelen. Er wordt veel nieuwe wetgeving ingevoerd deze jaren: rond arbeidsomstandigheden, hygiëne keuken, bevoegdheden van functies, cliëntenraden, melding incidenten bewoners en personeel en plannen en verslagen rond kwaliteit op basis van de Kwaliteitswet Zorginstellingen. Het vraagt veel aanpassingen en om dit alles in goede banen te leiden wordt besloten een medewerker Kwaliteit en Beleid aan te stellen. Die start eind 1996.

In 1996 wordt ook de bestuursstructuur van Rubroek ter discussie gesteld: de directeur moet bestuurder en uitvoerder van beleid worden en het bestuur moet meer op afstand komen te staan als beleidsbepalend, een zogenaamde Raad van Toezicht. Er vinden intensieve, constructieve en open discussies plaats hierover tussen bestuur en directeur. Intussen treedt het Rotterdamse Plan op de

Bejaardenoorden in werking. Het leidt tot vele discussies en overleg, concerns worden opgericht, een enkel huis verdwijnt en diverse worden gerenoveerd of samengevoegd. Rubroek mag in 1997 de keuken renoveren, in de periode 1998 - 2000 is dan het hele gebouw aan de beurt. Rubroek gaat van 177 intramurale zorgplaatsen naar 140 plaatsen en het geld van de met 37 verminderde intramurale plaatsen kan worden ingezet voor TMZ in de servicecentra Rubroek en Jan van Loon.

De keukenrenovatie hangt nog even in de lucht vanwege de discussie over een centrale keuken voor heel Rotterdam. Dat zou tijd- en geldbesparend zijn. Rubroek discussieert erover mee, maar besluit uiteindelijk het plan van de eigen te renoveren keukens te handhaven. Eigenwijs, maar gebaseerd op feiten. De keuken wordt in het eerste half jaar van 1997 gerenoveerd.

In januari dat jaar gaan de verzorgingshuizen over (zij het met een overgangsperiode) van de WBO naar de AWBZ; de financiering verloopt voortaan via de zorgkantoren van verzekeraars. Het is een volgende stap voor Rubroek naar een "Instelling voor Verzorging en Verpleging" in de volgende eeuw.

In 1997 haakt Hoppesteyn af voor de federatie, maar gaat Rubroek wel verder met De Provenier. De directeur werkt parttime bij De Provenier, de besturen vergaderen samen en de administratie wordt gezamenlijk gevoerd. Dit leidt uiteindelijk tot een fusie per 1 februari 1999 in Stichting De Singels.

De samenwerking met Pniël wordt uitgebreid en vastgelegd in een formeel samenwerkingscontract, de TMZ breidt zich uit, de maaltijdverstrekking blijft groeien en er komt formele samenwerking tussen Rubroek, Pniël en het Havenziekenhuis. Zo groeit Rubroek naar een hechte positie in de Rotterdamse zorgwereld voor ouderen en wordt het 25-jarig

le vaardigheden van De Wit waren mager en Van der Voorden is een goeie mix tussen sociale kwaliteiten en zakelijkheid.

Hij geeft aan dat het bestuurslidmaatschap en het besturen in al die 27 jaren fors veranderd is. *Het is de laatste jaren veel meer op afstand; we stellen hoofdzakelijk begrotingen, jaarplanningen en beleidsplannen vast, terwijl de directeur die vervolgens uitvoert. Vroeger vergaderden we één keer per maand, nu soms eens per drie maanden.*

Er bestaat nu een andere manier van betrokkenheid.

Ik ben erg geïnteresseerd in de mens en zijn achtergronden, minder in structuren en grote lijnen. Doordat ik hier al zo lang bestuurslid ben, ken ik een aantal personeelsleden.

Piet Meijler vindt het nog steeds leuk bestuurslid te zijn. Hij heeft uitstekende herinneringen aan die 27 jaren, al geeft hij toe dat vooral de beginjaren '80 niet gemakkelijk waren. *Maar we waren gelijkgezinde mensen en het is nooit bij me opgekomen om op te stappen. Ik overweeg echter dat dit jaar te doen. Het is mooi geweest.*

De leukste herinnering is toch wel die beginperiode toen we als bestuursleden regelmatig op de pleintjes Hollandse stampotten met de bewoners mee aten. Je had dan een leuk contact met de mensen zonder regent te zijn. Wat niet wil zeggen dat ik de huidige afstand tussen bestuur en directie niet prima vind passen in deze tijd.

'Vrije tijd, wat is dat?'

Fia Vielvoye al twintig jaar actief

Fia van Munster is geboren in de Rubroekstraat; ze is dus een echte Crooswijkse. *Crooswijkers zijn heerlijke mensen, ze komen voor hun mening uit, ze durven wat en ze hebben een sterke binding met elkaar. Maar tussen Kralingen en Crooswijk heeft het nooit geboterd.*

Zij is al twintig jaar gastvrouw, onder meer bij de dagopvang in het dienstencentrum. Daarnaast bezoekt ze nog geregeld enkele mensen. Elke maandagochtend staat ze achter de bar van het dienstencentrum.

In 1942 trouwde zij met Leendert Vielvoye, die een kleine fietsenzaak in Crooswijk dreef. In 1980 kwam zij hier wonen; helaas was haar man net daarvoor overleden. *Hij heeft dit huisje één keer gezien, dat is alles. Hij was al ziek, ook vanwege het sluiten van het bedrijfje. Net voor de verhuizing stierf hij. Toen ik hier kwam, was ik dus alleen.* Ze hadden samen drie kinderen en die zorgden weer voor zeven kleinkinderen en dertien achterkleinkinderen.

Mevr. Vielvoye stond al ettelijke jaren ingeschreven voor dit huis; ze had zich bij Van Hattem ingeschreven op de Van Reynstraat. In 1980 kwamen zij en haar man ondanks de inschrijving aanvankelijk niet voor een woning in aanmerking.

Intussen was haar man ziek geworden. Omdat ze Jan Schot goed kende van allerlei huuracties en zij daarin ook actief was geweest, belde deze op haar verzoek met Van Hattem en binnen een week was de woning geregeld.

Het eerste jaar, zo vlak na het overlijden van haar man, had

bestaan in 2000 opnieuw een startpunt van een nieuw tijdperk, zij het nu onder de naam DE SINGELS. (zie: volgende hoofdstuk)

De jaren '90 zijn jaren van consolideren geweest, een helder en zakelijk inpassen in de nieuwe ontwikkelingen landelijk en in Rotterdam. Het bestuur is meer op afstand komen staan, de directie en management hebben meer eigen ruimte voor beleidsuitvoering. Rubroek heeft zich gehandhaafd en is dank zij goede samenwerking met en tussen alle medewerkers en vrijwilligers en bewoners sterk uit deze jaren te voorschijn gekomen. En bij al deze veranderingen, aanpassingen en uitbreidingen is Rubroek een Crooswijkse instelling gebleven: gemoeidelijk, gezellig en gewoon goed.

'Wij mogen er ook zijn!'

A. van der Perk (87) en
A. van der Perk-Velthuijzen (84)

Hij: We hebben nog nooit een dag ruzie gehad...
...wel af en toe een week!
Zij: Ik woon hier leuker dan op het Oostplein.
Had ik maar eerder hier naar toe gekomen!

J. van de Boogert-Besteveaar (90)

Oud worden betekent dat je opgeruimd moet
wezen en niet aan je ziektes moet denken. Als
echte Crooswijkse ga ik eerlijk met de mensen om
en ik blijf niet kwaad als ik eenmaal iemand de
waarheid heb gezegd.

Mevrouw Kleissterlee (95)

Oud worden gaat vanzelf, ik heb hard gewerkt
voor de kinderen, maar daar ga je niet dood van.
Ik houd erg van gezelligheid, al zit ik ook wel
eens stilletjes voor mijn raam te wachten
op wat komen gaat.

Heer Vissers (73)

Ik heb het laatst in Schiedam gewoond en nu
al weer zeven jaar in Rubroek. Ik ben geboren
in Emmen en op mijn 24e naar Rotterdam
gekomen bij de gemeente. Ik puzzel graag
en kijk 's avonds vaak TV.

G. Plat-Boet (75)

Zingen en dansen zijn de lust van mijn leven, ik
heb duidelijk mijn carrière misgelopen. Ik ben hier
vanwege mijn man, maar die overleed al snel.
Daarna ben ik hier blijven hangen.
Ik heb het hier erg naar mijn zin.

M. Mahn-Weltevreden (84)

Ik moest als schoonmaakster op het politiebureau
aan het Haagseveer altijd om half zes 's morgens
op, maar het was plezierig en ik heb veel lol
gehad. Ik heb daar 22 jaar gewerkt.

P. Gellens (90)

Het geheim van oud worden is: allereerst positief
denken, dan: eerst denken en dan besluiten
en ten slotte: niet te snel veroordelen.

M. Bergmans (71)

Mijn man heeft ons bij Rubroek ingeschreven,
toen hij al was opgegeven. Hij maakte zich
zorgen om mij, hij wilde hier per se naar toe.
Ik vind het hier fijn, al was de renovatie soms wel
erg vervelend, al dat boren naast en boven je!!

M. van Schagen-den Hertog (81)

Ik ben Crooswijkse en hos en dans met feestdagen
altijd als een van de eersten. Met Carnaval 2001
was ik als Kerstman verkleed. Als er maar wat te
doen is, ben ik er bij en het eten hier is goed!

C. Schenk-Barneng (83)

Na anderhalf jaar vind ik het hier erg gezellig. Al
moet ik wel veel thuis blijven, omdat mijn benen
niet meer zo willen. Ik vind het huishouden nog
leuk, inkopen doen en eten. Ik vind alles lekker.

A. Biesheuvel (87)

Mijn vader heb ik nooit gekend (voer op een
schip), maar met mijn man was ik erg gelukkig. Ik
heb veel verdriet gekend vroeger, maar ik geniet
nu volop van mijn leven in Rubroek.

W. van Bol'es-de Leeuw (89)

Ik heb mijn man ontmoet bij het dansen.
Ik wilde eigenlijk nog helemaal niet, maar het was
een lieve man. Hij overleed twee jaren geleden.
Ik voel me net een prinses hier, vind het
hartstikke gezellig en ik lust alles.

J. Jansen-Krol (86)

Mijn vrijer nam me mee naar Rotterdam
net voordat daar het bombardement plaatsvond.
In het begin kon ik moeilijk wennen hier. Ik ben
nu erg op mijn gemak hier en vind het
eten geweldig.

E. Schoonmade-Kerkhof (71)

Hier gebeurt heel veel met elkaar, samen
koffie drinken en ik ga twee keer handwerken
in de week. 's Avonds kijk ik TV of luister ik
naar muziek. Ik zou echt niet terug willen
naar mijn oude huis.

Toekomst 'De Singels'

62

..toenemende zorgzwaarte

We hebben in Hoofdstuk 4 al diverse keren gewezen op de schaalvergroting die er in de Rotterdamse ouderenzorgwereld plaatsvond in de jaren '90. Ingegeven door onder meer overwegingen van efficiëncy en marktwerking gingen stand-alone huizen steeds vaker in grotere concerns op. Ofschoon het algemene huis Rubroek niet direct overtuigd was van de financieel-technische voordelen van grote fusies en concerns, zocht het wel samenwerking met andere huizen en instellingen.

Voor Rubroek betekent samenwerking vooral 'het van elkaars sterke punten als kennis en vaardigheden' gebruik maken ten behoeve van de ouderen. Uit dien hoofde zocht Rubroek al samenwerking met Thuiszorg en verpleeghuis Pniël eind jaren '80, mede in het kader van substitutie en transmurale zorg. Medio '90 werd er samenwerking gezocht met de verzorgingshuizen De Provenier aan 'de andere kant van het spoor' en met Hoppesteijn. Gedacht werd te komen tot een federatie, maar in 1997/1998 haakte Hoppesteijn af. De samenwerking met De Provenier werd allengs intensiever, mede ook omdat in beide huizen -hoe verschillend dan ook qua cultuur- er eenzelfde ontwikkeling gaande was, nl. een toenemende zorgzwaarte en een ontwikkeling naar een 'instelling voor verpleging en verzorging', vanaf 1997

63

vallend onder de AWBZ.

Op 1 februari 1999 fuseerden de Stichting Verzorgingscentra Troostwijk (Rubroek) en de Stichting Aangepaste Huisvesting (De Provenier) tot STICHTING DE SINGELS. Het is een algemene stichting die een sterke organisatorische, inhoudelijke als financiële samenwerking nastreeft met behoud van de eigen couleur locale in de beide centra. Vanaf 1997 is er op bestuurs- en directieniveau en op uitvoerende niveaus (voedingsdienst en financiële administratie) al intensief samengewerkt. In 1999 is er een beleidsplan voor De Singels vastgesteld tot en met 2001, waarin in grote lijnen de volgende missie en doelen voor de nieuwe stichting staan omschreven.

De missie van De Singels is dat Rotterdamse ouderen (specifieke) behoeften hebben op de gebieden zorg en diensten, dat zij daarvoor een beroep kunnen doen op de beide centra van De Singels en dat ouderen in beide centra gerust 'oud' kunnen zijn.

Als doelen zijn geformuleerd, dat De Singels een hechte organisatie wordt met twee goede 'instellingen voor verpleging en verzorging'. In 2001 zullen beide als zodanig ook bekend staan en is kwaliteit op hoog niveau gerealiseerd. Ook zal er een eigentijdse bestuurs- en managementsstructuur ontwikkeld worden, waarbij het bestuur meer een Raad van Toezicht zal zijn. Rubroek zal gerenoveerd zijn en volwaardige TMZ aanbieden in de servicecentra Rubroek en Jan van Loon. De serviceflat Rubroek zal in samenwerking met de SOR een renovatie tegemoet gaan, zodat ze voldoende toegerust zijn voor zorgverlening van en prettige woongeving voor de bewoners.

De Provenier wordt gerenoveerd en zal ook TMZ aan-

ze de nodige aanpassingsproblemen in de nieuwe omgeving. *Ik liet het toen allemaal wat betijen, maar toen ik eens bij de pedicure in behandeling was, vroeg die mij haar administratief te helpen. Vanaf dat moment ben ik actief geworden in Rubroek. Ik was en ben nou eenmaal geen stilzitter, dat kan ik niet. Ik ben toen ook meteen gastvrouw geworden.*

dienstencentrum

Fia Vielvoye is actief in de Cliëntenraad en de huurdersvereniging naast haar vrijwilligerswerk bij de dagopvang en de bar van het dienstencentrum. In 1981 vond ze de sfeer 'beneden' erg leuk; het biljart was toen nog boven. Ze begon als secretaresse van mevrouw Post, de pedicure van het dienstencentrum, daarna ging ze koffie schenken achter de bar. *Het is jammer dat we geen eigen zaal hadden en hebben. Onze angst was dat we niks meer zouden hebben als het dienstencentrum op een dag zou gaan verdwijnen.* Ze is een echte barkeepster, een vrouw die van biljarters, als ze wat te veel hebben gedronken, de sleutel van de auto opeist voordat ze naar huis gaan. Ze moet er niet aan denken dat er dan ongelukken gebeuren. *We hebben weinig problemen beneden, soms wel eens wat met de biljarters. Maar het wordt altijd gemakkelijk opgelost.*

Op dinsdag en donderdag is ze vrijwilligster op de dagopvang. Ze doet dat al zo'n 17 jaar. *Ik zeg altijd tegen die mensen: ziek-zijn moet je thuislaten, het geloof moet je thuislaten, hier is alleen maar gezelligheid.*

Over de Cliëntenraad, waarin ze intussen twee jaar zitting heeft, is ze wat minder te spreken. *Je schiet er niet veel mee*

Zorg- en wooncentrum Rubroek

bieden in de inleunwoningen en de te bouwen aanleunwoningen Van Waerschut. In het jaar 2001 zal ook De Provenier aan externe kwaliteitseisen voldoen.

op en er wordt ons veel aangeboden in 'moeilijke taal'. In de huurderscommissie worden klachten en problemen besproken met de directeur en een secretaresse en worden er oplossingen gezocht. Ook zit ze nog in de menucommissie, die menu's samenstelt met chef-kok Fons van Olm. Haar week zit vol met al deze werkzaamheden. Daar komt nog bij dat ze soms moet invallen in het dienstencentrum voor anderen. Bovendien is ze nog actief als medewerkster bij de instuif en de bingo. Vrije tijd, wat is dat? Ik moet bezig zijn, ik kan niet stilzitten. De zondagen duren mij vaak veel te lang.

'We begonnen met niks'

Jo van der Linden al meer dan 25 jaar vrijwilligster in Rubroek

Jo Lahey is 89 jaar; ze werd op 4 september 1911 geboren in Kralingen in de Paulus Potterstraat. Ze is uit een gezin van elf kinderen, waarvan er twee al snel zijn overleden. Nu is ze de enig overgeblevene; haar laatste zus overleed vorig jaar. *Dat is niet leuk, ik kon met haar altijd goed over vroeger praten. Je kon haar nog eens bellen, nu kan dat niet meer!* Met haar man, Van der Linden, leefde ze veertig jaar lang op Pijperstraat 9, midden in Crooswijk dus. *Ik heb daar altijd erg prettig gewoond.* Haar man overleed medio zeventiger jaren, de periode dat er driftig werd gerenoveerd in Crooswijk. Haar werd aangeboden in Rubroek te gaan wonen. *Ik was daar erg dubbel over, want ik wilde graag kinderen zien spelen. Ik heb een tijdje half in Rubroek gewoond en half in de Pijperstraat. Mijn zoon heeft me toen verteld dat ik toch moest kiezen. Uiteindelijk was ik een van de eersten hier in de Rubroek-serviceflat. Het was voor mij een forse overgang.*

Ze ging er dus alleen wonen; ze kende er iemand van de lagere school en ze had aanspraak. Na enige tijd wist ze dat het een goede beslissing was.

Hoewel ze van origine geen echte Crooswijkse is, is Jo wel gek op Crooswijkers. *Ze komen voor elkaar op, al kunnen ze ook onverschillig zijn. Ze hebben een goed gevoel bij zich. Het zijn goede, sociale mensen. Ik herinner me nog de gevechten tegen de huurverhoging van de jaren '30; daar werd toen tegen gevochten, zelfs met een dode tot gevolg. Als ze in het nauw komen, worden Crooswijkers heel sterk.*

Zorgcentrum De Provenier

Het is duidelijk dat de renovaties van de afgelopen jaren, de fusie en de andere vormen van samenwerking die Rubroek en De Provenier hebben gezocht, gaan leiden tot twee "instellingen voor verpleging en verzorging", zowel aan de Crooswijksesingel als aan de Provenierssingel. Beide centra zullen de intensieve samenwerking met de verpleeghuizen Pniël en Schiehoven en met het Havenziekenhuis uitbreiden en intensiveren. Ook de samenwerking van Rubroek met het "ingebouwde" dienstencentrum zal mede voor de bewoners van zorgcentrum en servicecentra gehandhaafd blijven.

gekeurd

Jo Van der Linden werd na één jaar al vrijwilligster in verzorgingshuis Rubroek. Ze was dat eerder geweest in de Van Reynstraat bij Van Hattem. Ze kan zich ook nog de opening van Rubroek herinneren en dat ze toen een bezichtiging van het hele gebouw kreeg.

Als vrijwilligster schonk Jo koffie en thee in de zaal van het dienstencentrum en was ze behulpzaam in de bediening op feestavonden. Nu werkt ze nog steeds als vrijwilligster.

In mei 2000 vierde ze haar 25-jarig jubileum.

In 1975 kwamen er gezonde, jongere bewoners hier binnen, nu komen er mensen die allemaal al wat mankeren. In 1975 moest je gekeurd worden. Als je toen wat mankeerde, kwam je er niet in. Nu is het precies andersom. De flat wordt verzorgingshuis, het verzorgingshuis wordt meer verpleeghuis.

Jo van der Linden kan zich nog herinneren dat de serviceflat niet meteen helemaal af was. *Er waren wat problemen met een benzinstation. Dat moest eerst weg voordat het helemaal afgebouwd kon worden.*

Jo is ook actief in de bewonersvereniging die allerlei recreatieve activiteiten onderneemt. De heer Deutz was daarvan de eerste voorzitter, na zijn overlijden opgevolgd door Van Oosterom. *We begonnen met niks, we moesten alles lenen bij het verzorgingshuis: handdoeken, kopjes en schotels en dergelijke. Van de fooiencenten hebben we langzamerhand alles ingekocht tot en met een St. Nicolaaspak toe. Toen Van Oosterom voorzitter werd, hadden we intussen alles in eigen beheer.*

Met betrekking tot de zorg- en dienstverlening geldt als uitgangspunt dat beide huizen een zorgcontinuüm nastreven, d.w.z. dat de garantie bestaat voor eenmaal daar opgenomen ouderen, dat ze slechts in een uiterste noodzaak nog zullen verhuizen naar een verpleeghuis of andere daartoe geëigende instelling. De beide centra zullen hoogwaardige producten als transmurale zorg bieden aan bewoners van servicewoningen in de nabije omgeving van de beide centra. Daarnaast blijven ze producten als interne verzorging, aanvullende verpleeghuiszorg, dagverzorging, deeltijdopname, aanvullende zorg op thuiszorg, maaltijden, woondiensten e.d. ontwikkelen en aanbieden. Rubroek en De Provenier blijven inspelen op de wensen van ouderen.

Het 25-jarige bestaan van Rubroek is een mijlpaal en een feest, een reden om trots te zijn op hetgeen bereikt is, gezien de strijd die ervoor geleverd is. Maar het is ook een afscheid. Want hoewel Rubroek een Crooswijks centrum qua sfeer zal blijven, is het veranderd. Omstandigheden als politieke, demografische en zorginhoudelijke ontwikkelingen hebben ertoe bijgedragen dat er in 2000 een Stichting De Singels bestaat met twee goed geoutilleerde zorgcentra en serviceflats, een goede, zakelijke beheersvorm, deskundig, bijgeschoold en gemotiveerd personeel, vele vrijwilligers en met behoud van goede zorg en prettige leef-, woon- en werkomstandigheden. De grote vraag zal zijn, welk profiel er past voor de nieuwe directeur, als Van der Voorden in 2002 met pensioen gaat. En hoe de nieuwe bestuursstructuur eruit zal zien. Bij de tijd blijven en ruimte voor eigen accenten zijn en blijven uitgangspunten.

Van 1975 tot 2000 in logo's: 1975, 1991, 1999

vriendschap

Ze heeft er nooit spijt van gehad hier te zijn gaan wonen. Hier heeft ze ook Kees Deurloo leren kennen; ze zijn met elkaar bevriend geraakt. Jo moest eens bij een vriendin naar een kast gaan kijken. *Kees was daar ook. Kees zette die kast in de was en ik boende hem uit. We dronken gezellig met zijn drieën koffie. Dat is lang zo gebleven.*

Toen Kees eens in de put zat, belde hij me op. Ik heb uren tegen hem aan zitten praten die avond en daarna zijn we bij elkaar over de vloer blijven komen. Hij is nu weer helemaal opgeknapt.

Haar zoon en kleinkinderen reageerden prima op haar nieuwe vriendschap. *Toen er eens een kleinzoon kwam eten hier, was Kees er ook. Ze zagen elkaar voor het eerst. Die avond belde mijn schoondochter op om opheldering; ik heb het toen allemaal verteld. Het is geen enkel probleem meer, ze mogen Kees graag.*

Dat ligt wat lastiger in het huis zelf. Er werd van diverse kanten fel gereageerd en er werden zelfs briefjes op haar deur geprikt. Jaloezie is volgens Jo de oorzaak van deze reacties. *Ik trek me daar niks van aan, we hebben het gezellig samen en elke avond rond half 11 gaat Kees gewoon naar zijn eigen huis!*

Colofon

Uitgave: Stichting De Singels

Productie/organisatie: Paul Emonts

Teksten, interviews en redactie: Paul Emonts, Tekst & Mens, Rotterdam

Corrector: Jaap Groeneweg

Fotografie portretten: Nienke Terpsma, Rotterdam

Foto pag. 12: W.M. Berkel (Archief provenierswijk)

Logo De Singels: Tadberg Design, Laren

Grafisch ontwerp en lay-out: Bomdesign, Rotterdam

Lithografie full colour: Capi-lux

Lithografie zwart/wit: TDS drukwerken

Drukwerk: TDS drukwerken

Binder: Boekbinderij Epping bv

Met dank aan iedereen die heeft meegeholpen
aan het tot stand komen van dit boek.

Van een aantal in dit boek gepubliceerde foto's was de fotograaf niet te achterhalen.
Als iemand meent dat wij zijn/haar werk ongevraagd hebben gebruikt, dan kan
contact worden opgenomen met zorg-wooncentrum Rubroek.

2000

DE SINGELS
woon-zorgorganisatie

Crooswijksekade 15
3031 XA Rotterdam
Tel: 010 - 413 4854